

καταλαβαίνω αὐτὰ τὰ νούμερα, θὰ πῆ πὼς καὶ νοιώθω ἀπὸ τραπεζικά, καὶ ἐπειδὴ ἔχουνε πολλή σχέση μ' ἐκεῖνα, ἀπὸ νομισματικά. Δὲν περιορίζομαι ὁμῶς στὰ δικά μας, κοιτάζω καὶ τὰ ξένα. Κ' ἔτσι μορφῶνω μιὰ τραπεζικὴ κριτικὴ—γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Ἐνα εἶδος συγκριτικῆς κριτικῆς—ὅπως θάλεγε ὁ ποιητὴς Παλαμᾶς.

Οἱ κύκλοι ἔμωσ τῆς τραπεζικῆς κριτικῆς μου πῆγαν νὰ θολωθοῦν, τώρα τελευταῖα, μὲ τὰ ὑπερσοφα νομισματικὰ ἀρθρογραφήματα. Ἡ στενὴ νομισματικὴ κυκλοφορία μας ἔγινε ἀφορμὴ νάνοιχτοῦνε οἱ οἰκονομολόγοι μας στὰ βαθυὰ νερά, καὶ ἄλλος νὰ γυρεύῃ δάνειο, ἀπὸ 80 τόσα ἑκατομμύρια, «πρὸς ἔξοδον τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τοῦ χαρτονομίσματος». ἄλλος νὰ μᾶς πῇ ὅτι, τώρα πού ἐκόν τεψαν δραχμὴ καὶ φράγκο νὰ ἔρθουν ἴσα ἴσα, ἔπρεπε ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα νὰ τὸ κατεβάσῃ μέχρι τοῦ ἀρτίου καὶ νὰ τὸ κρατήσῃ ἐκεῖ· τρίτος ὅτι φταίει ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα πού δὲν κυκλοφορεῖ ἀρκετὸ χρῆμα, γιατί ἔχει σκλαβωμένα κοντὰ 60 ἑκατομμύρια σὲ ὁμολογίες Ἐθνικῶν Δανείων, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τὰ κάμῃ λιανὰ καὶ νὰ δανείζῃ στὸ ἐμπόριο· τέταρτος ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν εἶναι σωστὸ νὰ κάνῃ ἀδάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ κτημάτων καὶ νὰ σκλαβῶνῃ ἔτσι ἄλλα 72 ἑκατομμύρια, μὲ τὰ ὅποια θὰ μπορούσε νὰ κάνῃ προεξοφλήσεις· πέμπτος, ὅτι δὲν ὑπάρχει χαρτονομίσμα στὴν ἀγορά, γιατί ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν κόβει· ἄλλος ὅτι δὲν ὑπάρχει χρυσός, γιατί ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τὸν ἀγοράζει (γιὰ νὰ πληρῶνῃ τὰ τοκομερίδια τῶν ἐξωτερικῶν Δανείων τοῦ Κράτους), καὶ ἄλλος ὅτι πρέπει νὰ γείνῃ ἄλλη μιὰ Τράπεζα, Κτηματικὴ αὐτὴ, καὶ νὰ μείνῃ ἡ Ἐθνικὴ ἐκδοτικὴ μονάχα. δηλαδὴ νὰ κόβῃ χαρτονομίσμα, ἀλλὰ νὰ μὴν τὸ δανείζῃ. Αὐτὸ μάλιστα εἶτανε κἄπως ἡ ἰδέα τοῦ Γαλλοῦ οἰκονομολόγου Μπωρεγκάρ, πού θέλησε κ' αὐτὸς νὰ πῇ τὸ γιγνόμενον.

Τέλος πάντων, ἐνῶ τὸ θέμα πού συζητοῦσαν ὅλοι εἶταν ἂν ἔχομε ἢ ἔχῃ ἀρκετὴ γιὰ τὴν πόπο μας νομισματικὴ κυκλοφορία καὶ ὅλοι συμφωνοῦσαν πὼς δὲν ἔχομε ἀρκετὴ, γιὰ τὸν ἕνα ἢ γιὰ τὸν ἄλλο λόγο—βρεθῆκε τρόπος νὰ ρίξουν οἱ περισσότεροι τὰ βίλη τους στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ νὰ πελαγώσουν τὴν αἰτήσασαν, ἀφήνοντας νὰ ἐννοηθῇ ὅτι ἡ Τράπεζα δὲν πολιτεύεται ὅπως ἔπρεπε στὰ νομισματικά καὶ ὅτι, ἂν αὐτὴ ἤθελε, θὰ εἶτανε λυμένο καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Δὲ βλέπω γιὰ ποῖο λόγο ἡ τόση καταφορά. Ἄν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα στὰ νομισματικά, ὅπως καὶ σὲ κάθε ἄλλον κλάδο τῶν ἐργασιῶν τῆς, ἔχει διαπράξει καμμιὰ παρανομία ἢ καταστρατήγησιν τοῦ καταστατικοῦ τῆς καὶ τῶν σχετικῶν Νόμων καὶ Διαταγμάτων, ὑπάρχουν βασιλικοὶ ἐπιτρόποι διὰ νὰ ἐφορεύουν, ὑπάρχουν ἀξιοεγκριτικαὶ ἐπιτροπαὶ διὰ νὰ ἐξελέγχουν, ὑπάρχουν ἐπὶ τέλους οἱ μέτοχοι τῆς νὰ ποῦνε στὸ Διοικητὴ καὶ τὸ Γενικὸ τῆς Συμβουλίου: «Κύριοι, δὲ διαχειρίζεστε μὲ τιμιότητα καὶ εὐσυνειδησία τὰ χρήματά μας; φέρτε τοὺς λογαριασμοὺς καὶ κοπιάστε καὶ ἐστὶν Εἰσαγγελία νὰ δώσετε λόγο γι' αὐτὴ καὶ γι' αὐτὴ τὴν παρανομία πού ἔχετε καμωμένην». Ὑπάρχει καὶ παραπάνω ἀπ' ὅλους τὸ Κράτος γιὰ νὰ ἐπέμβῃ καὶ νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ τὰ προνόμια, ἂν ἡ Τράπεζα κάνῃ κακὴ χρησιμοποίησιν αὐτῶν τῶν προνομίων.

Γιατὶ πρέπει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νὰ μὴν ξεχνοῦμε ὅτι ἡ Ἐθνικὴ μας Τράπεζα εἶναι ἀπλούστατα μιὰ μετοχικὴ εἰσαγγελία μὲ ἰδιωτικά κεφάλαια, καὶ ὅχι μὲ δημοσία κεφάλαια (ὅπως λόγου χάριν εἶναι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Βουλγαρίας). Ἐκεῖνοι λοιπὸν πού τὴ διοικοῦν πρέπει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νὰ φροντίζουν γιὰ τὰ ὅλικά συμφέροντα τῶν μετόχων, δηλαδὴ πὼς νὰ τοὺς μοιράζον περισσότερα κέρδη. Πάντα, ἐννοεῖται, νόμιμα κέρδη. Τράπεζα λοιπὸν πού μοιράζει τὸ χρόνο 20 τοῖς ἑκατὸν κέρδη στὸ μετοχικὸ τῆς κεφάλαιο, ξεπερνώντας κ' αὐτὴ τὴν Τράπεζα τῆς Γαλλίας πού μελὶς φτάνει σὲ 18, θὰ πῇ πὼς φροντίζει καὶ παραφροντίζει μάλιστα γιὰ τὰ συμφέροντα τῶν μετόχων τῆς καὶ ἀπὸ ποῦ βγαίνουν αὐτὰ τὰ κέρδη, τὸ δείχνουν οἱ ἀναλυτικώτατοι ἀπολογισμοὶ τῆς πού δημοσιεύονται κάθε χρόνο. Φυσικὰ οἱ μέτοχοι τῆς εἶναι κατευχαριστημένοι μὲ αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα, καὶ θὰ εἶναι ἄκόμα περισσότερο αἰσίο, ἂν τὸ μέρισμά τους γείνῃ παχύτερο.

Ἄλλο τὸ ζήτημα τώρα, ἂν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἐνῶ φροντίζει γιὰ τὰ συμφέροντα τῶν μετόχων τῆς, φροντίζει καὶ γιὰ τὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους, δείχνοντας μάλιστα ἀξίεπαιστη πρωτοβουλία σὲ μερικὲς τῆς ἐνέργειες, ὅπου εἶταν ἀναγκατωμένα καὶ δημόσια συμφέροντα. Κι' ἄκόμα παραπάνω εἶναι ἄλλο τὸ ζήτημα, ἂν ἡ πολιτικὴ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἶναι πραγματικῶς ἐθνικὴ καὶ ὅχι ἀπλῶς κερδοσκοπικὴ. Σκοπὸς κάθε ἰδιωτικῆς ἐργασίας εἶναι, κατ'ὸς ἕξιμον, πάντα τὸ κέρδος. Δὲν πιστεύω ὁμῶς νὰ ἐπῆγαινε γιὰ κέρδος ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, δταν

ἔσωζε τὴν Διόρυγα τῆς Κορίνθου ἀπὸ τὴν ξενικὴ κυριότητα καὶ ἔδταν ἐσχεδιάζε καὶ κατάρθωνε νὰ ξετελειώσῃ τὸ νομισματικὸ συνδυασμὸ πού θὰ μᾶς φέρῃ ἀσημένια δίφραγκα καὶ μονόφραγκα καὶ θὰ μᾶς γλυτώσῃ ἀπὸ τοὺς χαρτένιους λιποκοντόρους, —γιὰ νὰ ναναφέρω μόνο δυὸ ἀπὸ τὰ τελευταῖα τῆς, πραγματικῶς ἐθνικά, τραπεζικά τῆς κατορθώματα. Ἄλλ' οὔτε πάλι συμφωνῶ μὲ τὸν ἄκαθο κόσμον, πού νομίζει ὅτι ἡ Ἀναγκαστικὴ Κυκλοφορία εἶτανε ἀδινόν τραῦμα κατὰ τῆς Ἐθνικῆς. Δὲν πῆρε τὸ Κράτος ἀπὸ τὰ ταμεῖα τῆς τὸ χρυσάφι μὲ τὸ δάνειο τῆς Ἀναγκαστικῆς· τὰ πῆρε ἀπὸ τὴν τσίπη ἐμένα, εἰμένα, τᾶλλονοῦ, δλου τοῦ κοσμάκη· ἡ Τράπεζα εἶτανε ἀπλὸς μεσίτης· ἔχει κερδίσει μάλιστα καὶ κερδίζει ἄκόμα ἔχῃ ὀλίγα ἀπὸ κείνη τὴν μεσιτεία τῆς: καθαρὸ μισὸ περίπου ἑκατομμύριο τὸ χρόνο ἔχει ἀφῆλεια ἀπὸ τὴν Ἀναγκαστικὴν. Ἐχει μάλιστα, ἐκτὸς τούτου, ἐξαγορασμένο (ἀπὸ τὰ 1892 ἕως τὰ 1917) καὶ τὸ μερίδιον πού θάπαιρνε τὸ Κράτος ἀπὸ τὴν κυκλοφορία τῶν τραπεζογραμματίων τῆς. Καί, νὰ μὴν τὸ ξεχνοῦμε, τὸ Κράτος ἀπὸ τὰ καθαρὰ κέρδη τῆς παίρνει ἀσημαντὸ μερίδιον· ἢ, μάλλον, δὲν παίρνει μερίδιον, ἀλλὰ εἰς μικρὸ φόρο 3 τοῖς, τὸ χαρτόσημο καὶ τὸ φόρο ἐπιτηδεύματος.

Ἐδῶ χρειάζεται μιὰ συγκριτικὴ ἐξήγησις μὲ νούμερα. Ἐχῶ μερικὰ πρόχειρα. Στὰ 1907, ἡ Ἐθνικὴ μας Τράπεζα ἔδωκε στοὺς μετόχους τῆς καθαρὰ μερίσματα δρ. 3,900,000, καὶ τὸ Κράτος πῆρε σφόδρα καλὰ δρ. 151,500 μονάχα. Στὰ 1905, ἡ Τράπεζα τῆς Ρουμανίας ἔδωκε στοὺς μετόχους τῆς φρ. 3,093,000 καὶ τὸ Κράτος πῆρε μερίδιον 659,000 καὶ σφόδρα 469,000, δηλαδὴ 1,128,000. Τὸν ἴδιον χρόνον, ἡ Τράπεζα τῆς Ἰαπωνίας ἔδωκε στοὺς μετόχους τῆς 31,500,000 πεσέτες καὶ στὸ Κράτος 8,352,000· ἡ Τράπεζα τῆς Περσουλίας στοὺς μετόχους τῆς 1,282,000 κόπας καὶ στὸ Κράτος 552,000· ἡ Τράπεζα τῆς Νορβηγίας στοὺς μετόχους 1,240,000 κορόνες καὶ στὸ Κράτος 310,000· ἡ Ὁλλανδικὴ Τράπεζα στοὺς μετόχους 1,600,000 φιορίνια καὶ στὸ Κράτος 1,033,000· ἡ Ἐθνικὴ τοῦ Βελγίου στοὺς μετόχους 7,700,000 φράγκα καὶ στὸ Κράτος 6,611,000· ἡ Τράπεζα τῆς Ἰταλίας στοὺς μετόχους 5,400,000 καὶ στὸ Κράτος 3,125,000. Ἡ Αὐτοκρατορικὴ τῆς Γερμανίας, στὰ 1906, ἔδωκε στοὺς μετόχους τῆς 14,803,000 μάρκα, καὶ στὸ Κράτος ἐπάνω ἀπὸ τὰ

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ'

— Κοίταξε κει, κύρ Γιάνκο! τώρα βγαίνει τὸ βαρκάκι ἀπ' τὸ λιμάνι. Ὅπως πάνε, σὲ τρεῖς ὥρες θὰ φτάσουνε!

— Ἀσ' τους νὰ κουρεύωνται! Παράξενο πράμα, νὰ θένε ὅλοι τους νὰ μοῦ κάουνε τὸ μπαμπά, τοῦτο θὰ κάνῃς κι ὅχι κείνο!

— Γιὰ τὸ καλὸ σ' μιλεῖνε, κύρ Γιάνκο μ'...

— Εἰμαι γὼ σὲ θέση νὰ ξέρω τὸ καλὸ μου!

— Νὰ κατεβούμε τώρα, μὴν ἀργήσουμε!

— Γιὰ στάσου! Γὼ ἔλεγα, βρε Μαρῖώ, πὼς θὰ φαινόταν τὸ Λουτράκι, μὰ βλέπω πὼς θὰ περάσουμε κι ἄλλη ράχη.

— Τί λές, κύρ Γιάνκο μ'! Ἐχομε κι αὐτὴνα κι ἄλλ' μιὰ!

— Πῶ πῶ! δυστυχία μας! Δὲ μοῦ τῶλεγες, χριστιανή!

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στόυ ἀριθ. 308.

— Ἀμ τί νὰ σ' πῶ, σάματις μ' ἀρώτησες!

Τῆλλο πλάγι τοῦ βουνοῦ, πὸ κοφτὸ καὶ πὸ δύσκολο στὸ κατέβασμα, ἔφερε σὲ μιὰ ρεματαριά ξερή, γεμάτη κοτρώνες, πού κατρακυλοῦσαν τὸ χειμῶνα πὸ τὰ βουνὰ μὲ τὰ ρέματα. Κοίτονταν κει στὰ βάθια ἡ ρεματαριά σκοτεινὴ καὶ ἄγρια, δίχως δροσιὰς ρανίδα, δίχως πλατάνια γιὰ σκεπὴ καὶ δάφνες γιὰ στολίδι. Πέτρες κι ἀγκάθια καὶ θυμάρια τὴ γεμίζανε καὶ πού καὶ πού τὴν ἤσκιωναν στίς ἄκρες κάτι πευκάκια σουφρωμένα καὶ σὰ φοβισμένα, σὰν κάποιον φύσημα θανατικὸ νὰ πέρασ' ἀπὸ κείθε. Θὰ κάνανε μισὴ ὥρα κι ἀπάνου νὰ κατεβόυνε στὴ ρεματαριά, μὲ χίλια βάσανα, πότε κατρακυλώντας στὸν κατήφορο, μὲ κίντυνο νὰ γκρεμιστοῦνε, πότε κρεμασμένοι σὲ βράχια καὶ κλαριά, πού πονετικὰ δῶθε κείθε τοὺς ἀπλώνανε χέρι καὶ βοήθεια. Ὁ Γιάννης φαινότανε σὰν κουρελλάς, μὲ τὰ ρούχα του τὰ σκονισμένα, καὶ τῆσπρ του χερσὶνα, τὰ γυναικίστικα, ματώνανε, γεμάτα τζαγγουρίες ἀπ' τὰ γκάθια. Εἶτανε μεσημέρι. Ζίστη φοβερή, πούσκιζε τὴν πέτρα, πούσκνε νὰ τρίζουν τὰ δέντρα καὶ νὰ στρίφογυρῶνε τὰ φύλλα, ξερά καὶ μαρμαμένα, σὰ νὰ στράγγισ' ἡ πυράδα κάθε χυμὸ μέσα τους. Κάθε πηγὴ, κάθε βουσοῦλα στὸ βουνὸ στέ

ρεψε. Ἐνας πεῦκος φουντωτός, ξεπίτῃδες, θαρρεῖς, στὴ ριζοβουνιά φυτρωμένος, ἤσκιωνε ἀπαλὰ μιανὴς στερεμένης πηγῆς τὸ βράχιο, σὰ νὰ πολεμοῦσε μὲ καρδιά τὸ λιποῦρι πού τὸ κόρωνε. Χάμου, κει πού-τρεχε τὸ νερὸ, στὸ νοτισμένο ἄκομα κοκκινόχωμα, ξεφτυρώσανε μικρὰ μικρὰ λουλουδάκια κόκκινα, φτωχὰ καὶ γροπαλά, σὰ νὰ φοβοῦντανε νὰ ξεπεταχτοῦνε στὸ γενικὸ τῆς φύσης βελάντωμα. Πάνου στοῦ πεύκου τὰ κλωνιά ὁ βασιλιάς τῆς ζίστης τραγουδοῦσε τὴ δόξα του, ὁ ξέγονιστος τζιτζηκας! Κάτω κει στὸν ἤσκιον τοῦ πεύκου σταθῆκε ὁ Γιάννης ἀποσταμένος, σφουγγίζοντας τὸ καυτὸ ἰδρώταρι πούλουε τὴ φλογισμένη ὄψη του· βερυανά σαινε, τὰ μάτια του πετούσανε σπίθες καὶ ταῦτιά του βουίζανε, σὰ νὰ παρὰδερνε τὸ θέριον, καὶ ξερή, κοκκαλιασμένη, κοίλουσ' ἡ γλώσσα στὰ στόμα του...

— Δὲ βαστῶ πιά, Μαρῖώ! Βῆμα δὲν μπορῶ νὰ κάνω! Κάτσε δὴ νὰ ξεποστῇσουμε...

Πεταξε χάμου σακκάκι καὶ ἀπέλλο κι ἀκούμπησε στὸ βράχο νὰ ξεκουρασθῇ, κοιτάζοντας τὴ Μαρῖώ πού σταῖσκε παρῆται. Τῆς εἶχε πεισὶ τὸ μαγεῦμα κ' οἱ σφαγρὲς ὀλόζωνθες πλεξίδες τῆς χυθῆκανε στίς πλάτες ὡς κὰτ' ἀπὸ τὴ μέση ἔχ' τῶς

διπλά : 29,164,000. Τέλος ἡ Τράπεζα τῆς Γαλλίας, πέρσι στὰ 1907, ἔδωκε στοὺς μετόχους τῆς 31,937,500 φράγκα καὶ στὸ Κράτος μερίδιο 7,357,142. Ἄν ἐρωτᾷτε καὶ γιὰ τὴ Βουλγαρία, αὐτὴ ἐπειδὴ ἡ Ἐθνικὴ τῆς Τράπεζας εἶναι δημόσιο καὶ ἀληθινὰ ἐθνικὸ ἔδρυμα, παίρνει ἀπὸ τῶν κερδῶν ἀπαντᾷ — ὅπως συνήθιζε νὰ λήγῃ ἕνας μακαρίτης δάσκαλος μου στὰ λογιστικά.

Τὰ νοῦμερά αὐτά, τὰ ἔδωκα γιὰ νὰ δείξω πόσο μικρὴ συμμετοχὴ ἔχει τὸ Κράτος στὰ κέρδη τῆς Ἐθνικῆς. Διὶ θὰ πῇ ὅμως ἀπὸ ἔτι φταίει ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ γι' αὐτὸ. Ὅσο φταίει πού δὲν ἔχουμε ἀγίους νόμισμα, ἄλλο τόσο φταίει ἂν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ πληρώσῃ λίγους φόρους Ἀθῆναι ὅτι ἀποζημιώνει τὸ Κράτος μὲ τὸ παραπάνω ἢ σφεῖ καὶ μετρημένα, ἀλλὰ καὶ σὲ πῶσα πράγματα εὐεργετικὴ βοήθεια καὶ ἐπικουρία τῆς Διοικήσεως τῆς. Ἄν καί, νὰ τοῦτε καὶ τοῦ στρατοῦ τὸ δικαίωμα, ὅταν αὐτὴ ἡ βοήθεια εἶναι τόσο πολὺτιμη καὶ ἀποτελεσματικὴ καὶ τόσο τὴν ἀναγνωρίζῃ τὸ Κράτος, ὅταν καὶ προσκαλῇ στήν κρ. σι μώτερη περιπετεία του, μετὰ τὴν ἄτυχον πόλεμον τοῦ 1897, αὐτὴ τὴν Τράπεζαν ἀπὸ ὅλων παραδέχονται ἕνα νῦν καὶ μιὰ πρωτοβουλία ἐκεῖ μὲ καὶ στὴ διεύθυνση τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, γιὰ νὰ ξεπεράσῃ τὰ σκεπτικὰ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ ἐλαφροτέρους ὅρους γιὰ τὴν ἑαυτῆς. Ἐλεγε τῶν οἰκονομικῶν μας, σὲ νὰ μὴ ἔχουν καὶ πολὺ ἄδικο αὐτοὶ πού περιμένουν διόρθωσιν καὶ θετική τῶν ἀρρωστημένων νομισματικῶν μας ἀπὸ τῆς Τράπεζας πάλι τὴν Ἐθνικὴν.

Μπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ καὶ αὐτὴ ἡ Ἐθνικὴ. Ἄν θὰ τὸ κάμῃ ὅμως, θὰ ἐνεργήσῃ ἔξω μὲ τὸ σκεπτικὸ τοῦ κέρδους, ἀλλὰ μὲ βέβαιον ἔξω τῆς — ζήτησι τῶν μετόχων τῆς δηλαδὴ ὅσοι εἰς τὴν Τράπεζαν τὸν ξέρουν τὸν κανόνα : ὅσο ἀνταρὰ τὰ νομισματικά, ὅσο περισσότερο καλεῖται ὁ προϊέμενος τόκος, ὅσο στενότερα τὰ χρηματικὰ μέτρα, τόσο μεγαλύτερα τὰ κέρδη τῶν Τραπεζῶν διότι εὐκολία νομισματικὴ, ἐκεῖ καὶ λιγώτερα τὰ κέρδη τους. Φέτος τὴν πρώτην ἐξαμηνίαν, μὲ τὴ νομισματικὴ γαλήνη, ἡ Τράπεζα τῆς Γαλλίας ἔδωκε φρ. 80 μέρισμα σὲ καθε μετοχὴ, ἐν τῇ δευτέρῃ ἐξαμηνίᾳ τοῦ 1907, μὲ τὴ νομισματικὴ τρικυρία τῆς Ἀμερικῆς, ἔδωκε 90. Πάει λοιπὸν νὰ πῇ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἕναν τίον τοῦ συμφέροντός της καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ ἡ ἴδια ἢ τὸ ἄρτιον τῆς δραχμῆς, ὅπως γυρεύουν μερικοὶ

μεγαλοῖδεες οἰκονομολόγοι μας, ἢ τὴν παγίωση τῆς ἐπικαταλλαγῆς, ὅπως ὑποστηρίζουν ἄλλοι, καθὼς νομίζω λογικώτεροι καὶ πρακτικώτεροι; Διότι παίζει ἡ ἐπικαταλλαγή τότε κάτω τότε ἄπάνω, εἶχε πέρσι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀπὸ τὴν ἐργασία τοῦ συναλλάγματος καθαρὴν ὠφέλειαν φρ. 950,000, δηλαδὴ τὸ ἕνα τέταρτον τῶν καθαρῶν κερδῶν τῆς. Φέτος θὰ ἔχῃ πολὺ περισσότερα, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὸν πηδηχτὸ πού χόρεψε τὸ συναλλάγμα ἀπὸ τὸν Αὐγουστο καὶ δῶθε. Ἄν πᾶμε τὴν Δραχμὴν στὸ ἄρτιον (καὶ μποροῦμε νὰ τὴν κρατήσουμε ἐκεῖ), ἢ ἂν παγιώσουμε τὴν ἐπικαταλλαγή, χάνουν ἢ δὲν χάνουν οἱ μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς αὐτὸ τὸ ἑκατομύριο;

Ἄς μὴ ζητοῦμε λοιπὸν οὔτε ἀπὸ τοὺς μετόχους τῆς Ἐθνικῆς τόσο αὐταπάρνηση καὶ αὐτοθυσίαν, οὔτε ἀπὸ τῆς Διοικήσεώς της νὰ πρωτοστατῇ σὲ μεταρρυθμιστικὰ μέτρα, ἀπὸ τὰ ὅποια πρώτη ἡ Τράπεζα ἔσθ' ἐξυμνωμένη. Βεβαίως, ἂν τὸ Κράτος νομοθετήσῃ ἢ τὸ ἄρτιον — καὶ ποῖός τρελλάθηκε νὰ τοῦ δανείσῃ γιὰ νὰ σηλώσῃ τὴν Ἀναγκαστικὴν; — ἢ τὴν παγίωση τῆς ἐπικαταλλαγῆς, ἢ ἐπὶ τῶν αὐτῶν τῆς κυκλοφορίας τοῦ χαρτονομίσματος, ἢ ἐποικιστικῆς ἄλλῃ νομισματικῇ μεταρρυθμίσει, καὶ ἀναθέσῃ στήν Τράπεζαν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς, ἢ Τράπεζαν, σὰ γερὰ καὶ τεχνικὰ ρυθμιζομένη μηχανὴ μὲ ἄξιο καὶ συνετὸ ἄρχηγον, θὰ ἐκτελέσῃ ἄριστα τὸ ἔργον πού θέλει. Ἀλλὰ νάπαιτοῦμε ἀπὸ αὐτὴ καὶ πρωτοβουλίας πού δὲν τῆς συμφέρουν τῆς ἴδιας, μὲν φαίνεται πὺς τὸ παρατραβῶμε τὸ σκοινί. Ἄλλωστε καὶ αὐτοὶ πού συζητοῦν, γιὰ ἕνα συμφέρον καὶ αὐτοὶ πηγαίνουν — ἰδιωτικὸν συμφέρον καὶ αὐτὸ, γιὰτὶ κυρίως τὰ ἰδιωτικὰ συμφέροντα θὰ ὠφεληθοῦν μὲ τὴν ἐξυμνομένην, ὅπως λένε, τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Τὸ Κράτος ἔχει συνήθειαν μὲ αὐτὴ τὴν κατάστασιν καὶ βρῖσκει μάλιστα τρόπο νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ αὐτῆς. Ρωτήστε καὶ τοὺς ἐμπόρους μὲ τὴν «μεταλλικὴν δραχμὴν» τῶν τελωνικῶν δασμῶν.

Αὐτὰ ἤθελα νὰ πῶ, μὲ τὴν ἐλπίδα μήπως κα νέας ἄλλος, ἐπιστημονικὰ φωτισμένος, βάλῃ τὰ πράγματα στὴ θέση τους καὶ μὲ φωτίσῃ καὶ μείνῃ. Ἄν μοῦ δοθῇ εὐκαιρία, ἴσως μπορέσω νὰ σᾶς κάνω λόγο καὶ γιὰ κατὰ ἄλλα σχετικὰ μὲ τὰ νομισματικά καὶ μὲ τὴν Ἐθνικὴ Τράπεζαν.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

ΟΙ ΠΟΛΥΑΓΑΠΗΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ΘΕΩΝ*)

Κ' ὕστερ' ἀπὸ τὰ χλωρὰ νεκρολούλουδα τοῦ κ. Κακλαμάνου, κ' ὕστερ' ἀπὸ τὸ χαρακτηριστικὸν ἔρθρον τοῦ κ. Παππά στὸ «Monde Hellénique», κ' ὕστερ' ἀπὸ τὴς ἀποκαλυπτικῆς γραμμῆς τοῦ καθηγητῆ κ. Ἀνδρεάδη, κ' ὕστερ' ἀπὸ τὴς σεμνῆς καὶ κατανυκτικῆς στροφῆς τοῦ κ. Μαλακασῆ, ἡ ἐντύπωση πού μοῦ προξένησε ὁ θάνατος τοῦ νέου Δεληγιώργη, δὲ θὰ εἴτανε περιττὸ νὰ σημειωθῇ ἐδῶ πέρα, ὅσο χλωρὸ καὶ ἂν εἶναι τὸ σημεῖωμα. Δὲν ἔτυχε νὰ τὸν γνωρίσω, οὔτε τὴν ὄψιν του νὰ συναντήσω πούθεν· καθὼς εἶχε γίνῃ κάποιος λόγος γιὰ κείνον, ἀκουσα πὺς ὁ νέος ἔστειλε μορφωμένους ἐξαιρετικὰ, θραμμένους, μὲ διαλεχτὰς μελέτας. Ἰλαχποῦσε νὰ περνᾷ τίς ὥρες τοῦ σκυμμένου ἀπάνου στὰ μεγάλα φιλοσοφικὰ βιβλία. Κι ἀπὸ τότε τὸν κρατοῦσε ὁ νοῦς μου.

Πάντα μπροστὰ θέλω νὰ βλέπω, καὶ πῶς πολὺ ἀπὸ τοὺς γερασμένους, τοῦ σεβασμοῦ τὸ λιθάνι στὰ παλληκάρια τὸ καίω. Κάτι πάντα καρτερῶ ἀπὸ τοὺς πολῖτες τοῦ μελλομένου, κατὰ πῶς δὲν τὸ βρῖσκω σὲ κείνους πού περᾶν. Ἐδῶ πού μιλεῖ συχνότερα καὶ πυκνότερα ἡ αὐθαδέστερη ἀλαθία γιὰ ὅσα δὲν ξέρει, καὶ ἀλαφρόμυκτα ὁ μισογραμματισμένος γιὰ ὅσα δὲν ἔχοντες· ἐδῶ πού λείπει πρὸ πάντων καποια φιλοσοφικὴ ἀντίληψη· τὸ χάρισμα δηλονότι πού χρειάζεται γιὰ νὰ μιᾶς λογικῆς, πλατικῆς καὶ συστηματικῆς γιὰ τὰ λογικὰ ζητήματα, ὅποια γνῶμη καὶ ἂν ἔχῃς γιὰ κείνη, καὶ νὰ τὰ γκαλιάζῃς ὅλα τὸ γόρφομα, νὰ ποῦμε, ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, καὶ ἀκέραια· νὰ ἕνας νέος, νὰ ἕνας ἄνθρωπος πού θὰ μπορούσε νὰ ἐνεργήσῃ, πῶς σωστὰ ἀπὸ τοὺς διπλωματούχους τῆς ἐπίσημης ἐνεργείας. Καὶ δὲ γελάσθηκα.

Περᾶν ἀπὸ τότε χρόνια. Ἔτυχε νὰ μὲθω πὺς ὁ νέος Δεληγιώργης γύρισε ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, διωρισμένος πιά, σύμφωνα μὲ τίς σπουδῆς του, στὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὅταν ἔξαρνα τίς μέρες πού ἐτοιμάζονταν κάποια γιορτὴ γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη ἀπὸ θαυμαστὴς τῆς τέχνης του, βλέπω στὸ «Νέο Ἄστυ» μικρὴν στήλην ἀφιερωμένην στὸ συγγραφεὶ τῆς «Φόνισσας» καὶ ἀποκάτου τὸ πρωτόβγαλτο τέτοια Ἐπαμεινώνδας Δεληγιώργης. Μὲ τὸ

*) Ἀναγκάζομασθε νὰ ἐκτυπώσουμε τὸ ἄρθρον αὐτὸ ἀπὸ τὸ παραμυθένον φύλλον, γιὰτὶ ὅλα τὰ φύλλα πουληθέντα καὶ ἐκκλούθουνε νὰ μᾶς ζητοῦν ἀπὸ ὧ καὶ ἀπὸ καὶ φύλλα. Τοῦ περασμένου ἀριθμοῦ καταφέραμε νὰ κρατήσουμε στὸ γραφεῖο μόνο λίγα φύλλα γιὰ τίς σειρές.

γαλλίζανε τὰ μεταξένια κείνα μαλλάκια, πὺς ἄχι δοβολούσανε στὸν ἥλιο, σὰ φωτεινὸ στεφάνι Παναγίας! Ποτὲς ἡ Μάρω δὲν τοῦ φάνηκε ὁμορφώτερη! Λάμπαν τὰ γλυκά της ματάκια, μὲ λάμψη ἄσυνηστη, καὶ τὰ κοραλλένια χεῖλη σὲ δίνανε μὲ τὸ μαγεμένο χαμόγελό τους! Τραντάφυλλα στήν ὄψιν της ἀνθοῦσαν καὶ ἔγερνε μὲ χάρη τραντάφυλλον τὸ παρθενικὸ της κεφάλι, τὸ μόνον λουλούδι πού στήν τόση λαύρα φύλαξε τὴν δροσίαν τ' ἀνέγγιχτη! Ποτὲς ἡ Μάρω δὲ σφάνταξ' ὁμορφώτερη!

— Τόσο δὲ πολὺ κουράστηκες, κύρ Γιάνκο; γὼ σὲ πῆρα στὸ λαιμό μ' πού σὺδωκα κουράγιο νὰ πᾶς τὰ κορφοβούνια, παιδί ἀσυνήθιστο! Νὰ μὲ συμπαθῇς! Δὲν τὸ καλοσυλλογίσθηκα ἡ φτωχιά!..

Ὁ κύρ Γιάνκος δὲν ἀκούγε τὴ γλυκίαν, χαδιάρικην, φωνούλα τῆς κοπέλλας, μὰ κοίταζε ὀλοένα, κοίταζε καὶ θαμάζε· καλὲ, πού εἴτανε ὡς τὰ τώρα κρυμμένο τὸ λυγρό της κορμὶ πού σὰ νιὸ κυπαρισσάκι λύγιζε, μὲ μίσση δαχτυλίδι;

— Ἐδῶ θὲς νὰ ξεποστῇς, κύρ Γιάνκο; πάρα κάτω μπορεῖ νὰ βροῦμε νερὸ καὶ ἡσίο πιό-τερο...

— Ὅχι...δὼ θὰ μείνουμε· θέλω νὰ ξεποστῶ καὶ θέλω νὰ σοῦ πῶ· πολλὰ ἔχω νὰ σοῦ πῶ...

— Τί θὰ μ' πῇς;

Ἄχ πὺς μπερδεύανε στὰ χεῖλια τὰ λόγια του! Τὸ ἄκακο κείνο χαμόγελο τῆς κόρης, ἡ ἄδολη παρθενικὴ τῆς ματιᾶς, πού ριχνότανε θαρρετὴ στὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, τοῦδενε τὰ χεῖρια, τοῦ σφολοῦσε τὸ στόμα καὶ ξάγνιζε τὰ κολασμένα μάτια του!

— Τί θὰ μ' πῇς, κύρ Γιάνκο;

Λίγο λίγο οἱ φλογερὲς ματιὲς τοῦ παλλικαριοῦ, ἡ ταραχὴ τῆς ψυχῆς του, φανερὴ στὰ μπερδεμένα λόγια του, κατὰ, θαρρεῖς, ξυπνήσανε στὸ κορίτσι, πού δὲν εἴτανε, βέβαια, ζαβὸ νὰ μὴ μπαῖνῃ εὐκολα στὸ νόημα. Κι ἀμέσως χαμηλωθήκανε ντροπαλὰ τὰ μάτια καὶ πύρωσε πιότερο ἡ ξαναμμένη ὄψιν της, σὰ νὰ χύθηκε ἔξω πᾶν ὅλο τὸ λαιπύρι! Πῆγ' ἕνα πάτημα μακρύτερα καὶ κοντὸ στάθηκε σκεπτικὴ, μὴ θέλοντας νὰ φυγῇ πρὶν αὐτὸς μιλήσῃ...

— Ἄκου με, Μαρῖω μου! τότες μέρες βρισκόμασθε μαζί, γελᾶμε, παίζουμε, τραγουδοῦμε· μπορεῖς, θαρρῶ, νὰ μάνοῖξῃς τὴν καρδίαν σου λεύτερα... πῆς μου τὴν ἀλήθειαν, Μαρῖω, δὲν ἐννοίωσες ἀκόμα τί θὰ πῇ ἀγάπη;

— Γιατὶ μ' τὸ ρωτᾷς; παρᾶξεναι τὰ λόγια

σου, κύρ Γιάνκο!

— Κορίτσι σὺν καὶ σένα μπορεῖ νὰ μὴν ξέρῃ τὴ γλυκάδα τῆς ἀγάπης; Πού πῇς; Μαρῖω μου στάσου!... μὴ φεύγῃς, καρδούλα μου!

Ἡ Μαρῖω κίνησε νὰ φύγῃ σαστισμένη, μὰ τὸ τρελλόπαιδιο τὴν ἀρπάξε μ' ὀρμὴν καὶ τὴν τραβήξε σιμὰ του· μὲ τὸ τραβήγμα σκίστηκε στὸ λαιμὸ ἡ κεντημένη της πούκαμισα καὶ τὰ φράδα της στήθια ξεγυμνώθηκαν, ἄσπρα σὰν τὸ γάλα...

— Κύρ Γιάνκο φώναξε τώρα θυμωμένη—σὲ πῆρα γιὰ τίμιον παιδί, σ' εἶχα σὺν ἀδερφῷ καὶ θαρρεῖτῃκα νῆρθ' μαζί σ' μονάχη... Ἄσε με νὰ πάω! ἄσε με!...

Πάλεψε στὰ γερὰ νὰ τοῦ ξεπύρῃ, φτωχὴ παπαρούνα τοῦ βουνοῦ, πού τοῦ ὀρριᾷ τὸ φύσημα τὴ συνεπῆρε! Εἴτανε πολὺ δυνάτῃς ὁ Γιάννης μὲ τὸ ξανθὸ, γλυκὸ του κεφάλι, πούμοιαζε τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ! Εἴτανε πολὺ δυνατὰ τὰ γυναικίστικα του χερᾶκια, τῆσπρα καὶ μαλακά, π' ὅσες φορές τὴν πιάνανε κρυφὴ τῆς φερναι· ἀνατριχίλα. Χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ τὸ νοιώσῃ, βρέθηκε τὸ κεφάλι της στηριγμένο στὰ χροιστῆμα του στήθια καὶ γλυκὰ γλυκὰ λογάκια σιγανὰ τὴ ναναρίσανε...

— Πού πῇς, μικρούλα μου, πού πῇς; μείνε

ίδιο τόνωμα αστραποδοντύτε, είδω και σαράντα χρόνια, πολιτικός που στακόσανε στην πρώτη γραμμή και που συγκίνησε τους παιδικούς μου τους καιρούς, όχι με τό πολιτικό του τό φρόνημα, (τότε, και τότε ακόμα με μέλει πολύ λίγο για τή λαγόμενη πολιτική), μά για κάποιο χάρισμα καλλιτεχνικό, για τή γοητευτική του ρητορική, πιο πολύ για τή μουσική τής φωνής του, που έκανε τους άπλοικούς ψαράδες, τους λατρευτές του ψηφοφόρους να τότε κραζούν αηδόνι. Και να που τώρα, σε άλλο κύκλο ιδεών που άτύγκριτα με συγκινούν έμένα, ο νέος άπόγονός του, ο συνονόματος κι από τό ίδιο αίμα, σύντομα και συνθετικά βάλθηκε να μάς δείξη όχι τόν τεχνικό μηχανισμό που κάνει τό έργο του Παπαδιαμάντη, αλλά μονάχα τό άποτέλεσμα που βγάνει από ένα τέτοιο ψάξιμο, τήν έντύπωση που γεννιέται ένα έργο, τάχα άρκετά γνωστό ώστε να μην είναι άνάγκη κανείς νάρχαπορήση στην άνάλυσή του έπάνω. Τό μικρό χρονολογικό πασσατέμπο του Δεληγιώργη, δείγμα φωτισμένου ένθουσιασμού, θρεμμένου με τή γνώση των ξένων και των πιδ σημαντικών στις μέρες μας φιλολογιών τής Εύρώπης· μολοντί κάπως νεανικά άποκλειστικό και δογματικό στη φράση του. "Όμως έκείνο που μ' έκαμε να χαρώ και να τον άνιρευτώ τό νέο, σαν άπόχτημα των ώρκίαν μας γραμμάτων που θα μπορούσε με τόν καιρό πολύτιμα να βοηθήση για τό ξανάνθισμα τής νεοελληνικής Φαντασίας, είναι ή δοκιμή μιας μελέτης άπάνου στο έργο του μεγάλου μας έπικού, του Καρκαβίτσα, δοκιμή που φάνηκε στις στήλες του «Monde Hellénique». Και μόνο τό θέμα που διάλεξε ο Δεληγιώργης φανεώνει τό δρόμο που ίσια τράβηξε ο νοός του, σε να είχε πάντα μπροστά του βασιλοχάραχτα τό λόγια του Taine από τόν περίφημο πρόλογο του άθανάτου έργου του : «Ένα μεγάλονος ποίημα, ένα ώραίο μυθιστόρημα, όσα μάς ξομολογείται ο ύπέρροχος άνθρωπος, είναι πιο πολύ διδαχτικά από σωρούς ιστορίες και ιστοριογράφους. Θάδωκ πενήντα τόμους νόμων κ' έκαστό τόμους διπλωματικών έγγραφών για τά πομνημονεύματα του Σελλίγγ, για τίς έπιστολές του Άπόστολου Παύλου, για τίς Όμήδες του Λούθηρου, για τίς κωμωδίες του Άριστοφάνη...» Όμως είτανε για να θαυμάση κανείς τόν τρόπο που μεταχειρίστηκε τό θέμα του ο νοός έκείνος, δείχνοντας με τούτο πως προσεχτικά καλλιεργούνταν, και πως είτανε μπασμένος με τά όλα του στο νόημα τής

Τέχνης Μας θύμιζε κι άπάνου στήλλα πως ή κριτική δεν είναι, ένανήντα ενία τις έκαστό, πάρα μια συγκριτική, και πως ή ιστορία τής λογοτεχνίας κάθε τόπου είναι μαζί κ' ένα κομμάτι από τήν Ιστορία τής Παγκόσμιας Φιλολογίας, καθώς τήν άνιρεύτηκε ο Γκαίτε, και καθώς τώρα πρόκοψε κ' έγινε μια ζηλευτή έπιστήμη.

Ποίηση και Κριτική. Κριτική και Ποίηση. Νά, οι δύο κόσμοι τής άπέραντης διανοητικής σφαίρας, που σμίγουν από παντού τό σύννομά τους, και που παντού θα βόης τό σημάδι τους. Δεν τήν ξέρω τήν άτύπωτη ακόμα ποιητική εργασία του εύγενικού νεκρού. Μά ξέρω πως ή μελέτη του για τόν Καρκαβίτσα, άτέλειωτη άφισμένη, σαν τή ζωή του νέου που σαν όμοια άτέλειωτη έδωσε... μάς έδωκ' ένα σημάδι—όσο μικρό κι άμυπηλωτό—ένος τεχνίτη του κριτικού λόγου που είτανε διορισμένος για μεγάλη

Και με τό θάνατο του νέου Δεληγιώργη δεν κλαίω μόνο τάδικοχαμένα νάτα, μήτε τή συντριμμένη λύρα που θα τή βάλη στην καρδιά της ή Τέχνη σε θάρρη να τόν κλάψη, καθώς μάς είπε ο ποιητής. Ο θάνατός του πιστεύω πως είναι δυστύχημα για να χτυπήση κατάκαρδα και τό δικό μας τό ξεχωριστό ιδανικό, τή μεγάλη τήν ιδέα του ένικού ξανάνθισμού, πρώτ' απ' όλα, με τή ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ. Και μόνο με τή σύντομη κριτική δοκιμή του για τό συγγραφέα του «Άρχαιολόγου», ο νέος Δεληγιώργης έδειξε με τρόπο—χωρίς να τή φωνάξη χτυπητό—πως δεν τις ξεχωρίζει τις δύο ούσιαστικώτατες μορφές τής ίδιας ιδέας : άληθινά ζωντανή Τέχνη κι άληθινά ζωντανή Γλώσσα. Παράδειγμα χειροπιαστό κι ο νέος Δεληγιώργης—μαζί με δύο τρεις άλλους πολύτιμους βοηθούς τής 'Ιδέας μας, μ' έσε γενναίε άσφάριτε 'Ιδα, —τής προκοπής τής 'Ιδέας και του άγάλλια άγάλλια περπατημού της προς τή νίκη, σε βλέπουμε πως άρχοντικά βλαστάρια, λεβέντες με όνόματ' από τά πρώτα του τόπου, εξαίρετα μορφωμένοι και τιμημένοι και άνεξάρτητοι, παιδιά πατέρων συντηρητικών και στα παραδομένα προσκολλημένων, σηματοφόροι γίνονται μιας επαναστατικής 'Ιδέας, λαμπρά σημειώνοντας τό κοινωνικό ξετύλιγμα μέσα στα λογής έμπόδια που δένουν τό δρόμο του.

Όμως, καλή νεκρέ, κι αν μπορούσαν ως ίσένα να φτάσουν τό λόγια μου τούτα στον παρδάισο που στυλώθηκε των μακαρισμένων λιγόζωων, που πε

θαίνουμε νέοι, γιατί είναι πολυκαταπημένοι των θεών, ίσως κάποιο κίνημα αντιστασιακό θα τή χαλούσε τήν πλαστικήν ύπερούσια γαλήνη σου και κάποιος μορφατζής θα δίπλωε καταφρονετικά να ακμαρώνμένα σου χείλη "Όλα τά ζητήματα τούτα και των ιδεών τό μεθύσι και οι έγνοιες που μάς άναταράζουν, και οι άγώνες μας και τό ιδρώματά μας, δεν αξίζουνε μπροστά στην κλωνιότητα ότο αξίζει τό καρφί του θανάτου που σε κάρρωσε. Κ' έρχονται ώρες που ο άνθρωπος ο στοχαστικός, ακόμα κι ο πάντα στρατιώτης τής ένέργειας, τή τυχάνεται τή ζωή, και δέεται με τους στίχους του μεγάλου ποιητή απρος τό θεο θάνατο, να τότε σφιχτοκλείση στην άστέρινη άγκαλιά του, να τότε λυτρώση από τις άλυσίδες του Άγέμου, του Τόπου και του Χρόνου, και να του ξαναδώση τήν άνάπυή που του σάλεψε ή ζωή»

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100.000 ΔΡΧ.

ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΚΑΗΡΩΣΙΣ

31 Δεκεμβρίου 1908

Τό μόνον πατριωτικόν

Τό μόνον ελληνογόνον

Τό μόνον Έλληνικόν

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΕΙΣ ΜΙΑΛΛΑΝΤΕΣ

(ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ)

Πουλιούνται ! δραχμή ή καθεμιά
στα γραφεία του «Νουμά»

φοβήθηκες, μένα φεύγεις ; δεν έννοιωσες λοιπόν ακόμα τή λαχτάρα μου ;

— Είμαι τίμιο κορίτσι, κύρ Γιάνκο, σε ξερακίζω, άσε με !

— Κ' έγώ λοιπόν είμ' άτιμος, ε ; μ' αυτό άποκρίνεσαι στην άγάπη μου ;

— Είμαι φτωχό κορίτσι και δεν μπορώ να κοιτάξω τόν άφέντη μου ! Δεν είμαι κορφή... άσε με !

Τά γλυκά ματάκια του κοριτσιού πλημμυρίσανε δάκρυα κ' ή όψη της χλώμιανε· στριφογύρισε μια ξαφνικά, να του ξεφύγη, μά τά διψασμένα του παλλικαριού χείλια βρεθήκαν κολλημένα στα δικά της και τά τρυφερά κείνα λογάκια, τά μυστικά, σαν κρουσταλλένιο ρυάκι γοργουλούσανε.

— Γώ είμ' άτιμος, που λαχταρώ για τήν άγάπη σου, που λαχταρώ τή στιγμή που θα σε κάνω τέρι ; Μικρούλα μου γλυκιά, καμαρωμένη μου ! Μπορείς να με ποδίσσης να σε κοιτάξω γώ, να σε βάλω στην καρδιά μου, να σ' έχω καμάρι μου ; Βασιλιάδες πήρανε βασκοπούλες... δεν τάκουσες, περιστερούλα μου ;... Ένα φιλάκι ακόμα κ' ή ζωή άγάπη ναι !

Η Μαριώ δε ζητάει πια να φύγη· σαν άποκοιμισμένη παρατήθηκε στα χέρια του, που τή σιχαταγκαλιάζουν και θαρρετά τρυγούνε τους άνθους

του κόρφου της ! Δίπλα και στη στερεμένη βρουσούλα, πάνω στα κόκκινα λουλουδάκια που ντροπαλά στο λιοπύρι ξεφυτρώσανε, σπαρτάρια ή Μαριώ στην άγκαλιά του Γιάννη, τρελλού στο μεθύσι του πόθου του ! Μαύρα ματάκια, λαμπερά, και χείλια κοραλλένια κι άφράτα ροδοκοκκινισμένα μάγουλα ούλη στραγγίσαν τή δροσιά στα χείλια του τά διψασμένα ! Γείρανε χάμου μαδημένα τά ντροπαλά λουλουδάκια, τά κόκκινα, και ψηλά στο κλαρί ο τζιτζηκας βούβάθηκε, στο φίλιό τόν ήχο παραδομένος !

ΙΒ'.

Τήν άλλη μέρα, τό δειλιό, είτανε μαζωμένοι όλοι στα Κύματα, μά όχι για τής "Ολγας τό τραγούδι, ούτε για τό συνηθισμένο ξόμπλιασμά. Η μάνα του Γιάννη, σοβαρή κι άμύλητη, κοίταζε μ' άνησυχία τόν Κάβο, σε να μην έβλεπε τήν ώρα που θα ξεπρόβαλε τό βαπόρι για τήν Άθήνα. Ο Γιάννης καθότανε σμα της συλλογισμένος και κάποτε ένα δάκρυ πόνου κατακυλούσε κρυφά στα μάτια του. Μονάχα ο Κώστας αδιάφορος, κρύος, όπως πάντα, διασκεδάζε τήν ώρα του ρίχνοντας ψύχες

ψωμιού στα ψαράκια.

— Πάει να πη κανείς πως τους έπιασ' αλογόμυγα - μουρμούρισε ο Θόδωρος στο γιατρό που ρουφούσε κι κοντά τό ναργιλέ του. — Τί διάολο ! Χτες κάναμε τόσα σκέδια, να πάμε στην Περχώρα, να πάμε στο δάσος τής Κινέτας, να πάμε δώ να πάμε κεί, κόσμο να χαλάσουμε ! Σήμερα μαζωμένα τά μπαγάκια και δρόμο !

— Τάκνυς, κερά μου, τί λές από δώ τό παλλικάρι ; αλογόμυγα σας έπιασε !

— Έ δε πη κι αυτός ! Σαν είν' απ' δώ απ' τό χορό πολλά τραγούδια ξέρε !

— Καλέ άφήστε τον, κυρία Σεβαστή ! Ο γιατρός μπορεί να χωρίση κι άντρώγωνα. Η άλήθεια είναι πως παρξενεύτηκα με τόν ξαφνικό γυρισμό σας... Δέκα πέντε λουτρά μονάχα, θορώ, δεν κάνατε ;

— Άρκούνε δέκα πέντε. Με πέντε λουτρά πάρα πάνω δε θα παρωλε τό καϊμάκι... Τι λές και εσύ, γιατρέ ;

— Δηλαδή σε μένατε πεντάξη μέρες ακόμα δε θα χανόταν ο κόσμος !

— Ό,τι φέρν' ή ώρα δεν τό φέρνει ο χρόνος, γιατρέ... Είδες χτες κοντέψανε να πνιγούνε με τις

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την 'Αθήνα Δρ. κ.— Για τις 'Επαρχίες Δρ. γ
Για το 'Εξωτερικό Δρ. χρ. 10.Για τις 'Επαρχίες δεχόμαστε και τμήματα 2 Δρ. την τρι-
μηνία) συνδρομές.Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ή δε στέλλει μπουστά
τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λευκά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κίονια (Σύνταγμα, 'Ομόνοια
'Εθν. Τράπεζα 'Υπ. Οικονομικών Σταθμός Τροχιά-
δρομου ('Ακαδημία), Βουλιά, Σταθμός 'Υπόγειου Σιδη-
ρόδρομου 'Ομόνοια, στα βιβλιοπωλεία 'Εστίας' Γ.
Κολάρου και Σακέτου (αντίκρυ στη Βούλη).Στην Κέκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πραχτο-
ρεία των 'Εφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Πλατωνική καλοσύνη—'Αχιλλεύς παρηγοριάς
—'Ο 'Αδύς.ΟΧΙ πιά ντροπή σε μένους και σφαιρίζαν και ποδο-
κροτούναν και βρίζαν και σαρκελαδίζαν την περασμένη
Δευτέρα στο Πανεπιστήμιο την ημέρα 'Ελληνίδα καθηγήτρια
κ. Παναγιωτάτου. Οι 'Ανδρες της αντροπής τους δει-
ξαν, τη στενοκεφαλιά τους, τον ψυχικό τους οργασμό.
Και θύτανε όποτε να ζητή, κανείς από ανθρώπους βου-
τημένους ίσως το λαμό στην πρόληψη, να δείξουν ξάφνου
τά μάτια τους και να προσκυνήσουν μια προδευτική από-
πειρα.Νά, λοιπόν ο λόγος που δε μας ξάφνιασε καθόλου το
άπειρο και χυδαίο φέρισμα της φοιτηταριάς. Μας ξάφνιασε
όμως κάτι άλλο, ακόμα πιο λυπητερό, πως οι προδευτικοί
νέοι (γιατί έχει πλήθος τέτοιους το Πανεπιστήμιο σήμερα) δε
μιλήσανε και δε διαμαρτυρήθηκαν με χείρα και με στόμα
και δὲν ἀποστομώσανε τους πωροδρομικούς σοναδέρφους
τους, σώζοντας έτσι με τη διαμαρτυρήσή τους και το ήθικό
το Πανεπιστημίου, που καταστατώθηκε ακόμα μια φορά.Δὲ σώνει νῦναι κανείς καλός πρέπει και νῦν το δείχνει
σε κάθε περίπτωση. Κι όταν την καλοσύνη του τη φυλάει
στη μέσα τάπητη του σουρετούκου του, είναι το ίδιο σὰ νὰ μὴν
τὴν ἔχει. Γιατί ἡ «Πλατωνική» καλοσύνη, ἡ τὴν ποίμε, δὲ
χρησιμεύει σὲ τίποτα.

ΓΕΝΝΑΙΑ και τίμια μίλησε όμως ο κ. Κυπάρισσος

τρέλλες τους. 'Όπως ἦρθαν τὰ πράγματα κάλλιο νὰ
φύγουμε. 'Εβαλες δὲ καὶ σὺ τὰ γυῖα σου νὰ μὲ
φοβήτης, μὲ βγαλίνης τώρα ὅω τὴν οὐρά σου!— Πρώτη φορά, βρέ παιδί, μαθαίνω πὼς ἔχω
καὶ οὐρά, ἔτσι μὰ τὸν 'Αη Πατατάκι, τὸ Λουτρα-
κιώτη!— Θέλησες νὰ φύγουμε, μαμά, κινεῖς μὲ δὲ
σοῦπε ὄχι, τέλιωσε! 'Αφήστε τώρα τὰ περίσσια
λόγια, τίς συζητήσεις, τίποτα δὲ βγαίνει!—εἶπ' ὁ
Γιάννης στὴ μάνα του, στενοχωρημένος, καὶ ροδο-
κοκλίνης, σὰ νὰ τὸν ἐπαιρνε λίγ' ὁ θυμός.— Θυρῶ πὼς θυμώνεις, παιδί μου! τάποκρί-
θηκε κείνη στυλώνοντας πᾶνω του τὰ μάτια της.— Δὲ μένει ἄλλο, μουρμούρισε ὁ Κώστας, παρὰ
νὰρχίσετε μπρὸς στὸν κόσμο τὸν καυγά, νὰ γενεῖμε
ρεζίλι!— 'Ὡς τώρα, θαρρῶ, δὲ τ' ἔχω συνηθισμένο,
παιδί μου, μὲ καυγάδες.Πάνω στὴν ὦρα ἦρθε τρεχάτος κι ὁ μπάρμπα-
Σταθης, φέρνοντας τὴν εἰδηση πὼς φάνηκε στὸν
Κάβο τὸ βαπόρι. Κάθισε θαρρετὴ κοντὰ στὴν κυρία
Σεβαστή καὶ τῆς εἶπε ξεστρίπτω μπροστὰ σ' ὅλους,
γιὰ νᾶχη, βέβαια, μαρτύρους.

— Τώρα θέλω κερά μ' νὰ τὰ ποῦμε νοικοκυρ

Σταθης, ὁ Πρόταγης. Καὶ φοτισμένα ὁ κ. Ν. Χατζι-
δάκης, ὁ καθηγητής. Καὶ γνωστικά ὁ κ. Κολάζης, —καὶ
δὲν ξέρουμε καὶ ποιοὶ ἄλλοι καθηγητὲς ἀκόμα.Νά, λοιπόν που ὁ κ. Παναγιωτάτου ἔγινε ἀφορμὴ νὰ
ξεχυθοῦν κάποιες ἀχιλλίδες παρηγοριᾶς μετὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ με-
σογρονιάτικο Μοναστήρι, τὸ βουτηγμένο στὸ σκοτάδι καὶ
στὴν πρόληψη, που λέγεται 'Εθνικὸ (καὶ τοῦ ταπεινὰ πε-
ρίφημα ὁ τίτλος) Πανεπιστήμιο.

*

ΒΙΔΑΜΕ με χάσε τὸ πρώτο φύλλο τοῦ Πολίτικου
'Αλφειοῦ. Σήμεν καὶ νοικοκυρικό "φύλλο, γιορμὰ ἀπὸ
πληροφορίες που ἐνδιαφέρουν ὅσους δικούς μας ζοῦνε στὴν
Τουρκία. Γι' αὐτὸ δλοὶ οἱ Τουρκομερίτες πρέπει νὰ τὸν
παίρνουν τὸ 'Αλφειοῦ. 'Απὸ μιὰ ἱστορικὴ μελέτη που ἀρχί-
νησε νὰ δημοσιεύει μαθαίνουμε πὼς ὁ Ρήγης ὁ Φερραῖος
εἶταν ὁ πρώτος νεότουρκος καὶ μὲ τὸ δρᾶμα τοῦ 'Αρβανίτη
παιότη Σομφὴ μπέν, τὴ 'Αμπέστα, μεταφρασμένη ἀπὸ τὰ
Τούρκικα, θὰ μπορούσε σιγὰ σιγὰ καὶ στὴν Τούρκικη φιλο-
λογία, που ἔσκει σήμερα εἶναι ξένη γιὰ μᾶς.Ταχτινὲς ἀνταποκριτὲς ἀπὸ δῶ εἶναι ὁ Τίμος Σταθό-
πουλος καὶ στὴν πρώτη, παραπλοῦς ἔκδοσι, ἀνταπόκρισὴ
του μιλᾷ στὸς Πολίτες γιὰ τὴ γλώσσα, γιὰ τὸ Σα-
γιῶρ (που εἶναι, λέει, ὁ 'Ατλὰς τῆς 'Ελληνικῆς κομποδίας),
γιὰ τὴ Μικρὰ Κομποδία καὶ γιὰ τὰ ἡλεχτικὰ τράμ.'Ο 'Αλφειοῦ γιὰ τὴν ὅρα βγαίνει σὲ ὅχτω σελίδες καὶ
στὸ σχῆμα τοῦ 'Νουμά. Μὰς εἰσφέρει ὅμως πὼς ἐλπίζει νὰ
προσενεῖται γρήγορα με τὴν τελευταίαν του δωδεκάτε-
λιδ μορφή. Τὸ κατεργάμε μὲ λαχάρια καὶ μὲ εὐχὴ
διόφυξη τοῦ ἀντικειμένου, νὰ τὸν δώσουμε γλήγορα καὶ κατὴ-
μερινό.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΓΩΓΙΣΜΟ

ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΓΩΓΙΣΤΑΣ*)

Μᾶς μένουν ἀκόμα τὰ τελευταῖα ἐπιχειρήματα
τοῦ β' μέρους, ἐθνολογικὰ αὐτὰ καὶ βγχιμένα ἀπὸ
ταξείδια στὴν 'Ιντία, στὴν Κίνα καὶ στὴν 'Αραβία.
'Εδῶ οἱ ἄνθρωποι ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι χωρισμένοι
σὲ ἀφαντάδες καὶ σκιάδους. 'Ο χωρισμός αὐτὸς εἶναι
μὴ μορφή ἀνισότητος, τὴν ὅποιαν θὰ μπορούσαμε
νὰ ὀνομάσωμε ἐτεροφυλετικὴ. 'Επειδὴ ὅμως οἱ κατα-
κτητὰι καθε ἄλλο παρὰ ἴσοι εἶναι μετὰ τὸν, ἔ-
χουμε καὶ δευτέρη μορφή ἀνισότητος, μετὰ τὸν ἀ-
τόμων τῆς ἰδίας φυλῆς, τὴν δημοφυλετικὴ. Οἱ δὲ
αὐτὲς μορφὲς τῆς ἀνισότητος καὶ τῆς δουλείας εἶναι
ἓνα κοινωνικὸ φαινόμενο, που ἐπαίξε ἀναμφισβητή-
τως μεγάλο ρόλο στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος
καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκόμα σὲ μερικὰ μέρη τὴν ἐξέλιξι-

*) 'Η ἀρχὴ τοῦ στὸν ἀριθ. 319.

του. Καὶ ἡ ἐπιδρασία τοῦ εἴχ' τοῦ ποῦ τὸν ἔχ' καὶ
ἦτον τόσο μεγάλη ὥστε νὰ ἐξελικτοῦν καὶ τῆς α
ἀκόμα νὰ πιστεύεται ὡς κοινωνικὸ, νόμος καὶ τὸς σε
ὅλες τὲς κοινωνίες — τὸ ἀπὸ τῆς ἡ ὑπαρχοῦς τὴν
ζωῆς, ὅσο καὶ ἀνθρώπων. 'Η υπερτίμησις αὐτὴ εἶ-
ναι ἀποτέλεσμα καὶ τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ ζήτημα-
τος καὶ ἰδίως τῆς γενεαλογίας του, ἡ ὅποιαν μπορεῖ
νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι καὶ ἡ ἐκπαῖς καὶ ἡ διαφύκεια
του εἶναι ἐρκετὰ περιωρισμένη, ὥστε νὰ θεωρηθοῦν
δίκαια ὡς ἀπὸ μέρους μέρους τοῦ μεγάλου συνόλου τῆς
ὀργανικῆς ἐξελίξεως. Καὶ ἐν πρώτοις κοτταζόντες
τὰ κοπάδια καὶ τὴ κοινωνίας τῶν ζώων, βλέπομε
ὅτι ἡ μετὰ δημοφυλετικὴ δουλεία εἶναι σχεδὸν ἐξω-
στη, ἡ δὲ ἐτεροφυλετικὴ πολὺ λίγη γνωστή. Ἐκτός
τῶν μυρμηγκιῶν κανένα ἄλλο εἶδος δὲ διατηρεῖ
σκαλαβούς. 'Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τοῦς κοινωνικοὺς ὀργανι-
σμούς, ὅλοι μποροῦν νὰ ὀνομασθοῦν δημοκρατικοί.
'Αν μερικὰ κοπάδια ἔχουν ἀρχηγούς, οἱ ἀρχηγοὶ αὐ-
τοὶ δὲν εἶναι γιὰ τὰ ζῷα καὶ νὰ ἀνασῶν, ἀλλὰ
γιὰ τὰ ὀδηγοῦν καὶ τὸν δειχνοῦν τὸν κίνησιν, τὸν
ποῦν μεγαλετέρα πείρα ἢ ἡν ὀληπτικὴ δόξα καὶ τὸς
ἐπιτρέπει νὰ ἀντιλαμβάνονται αὐτὸς. 'Αν ὅμως
στὴς ζῳικῆς κοινωνίας πρὸς τὴν κατὰ ἴσους ἴσους
οἰκίας τῆς ἀντιφύκσεως αὐτὸ δὲ σημαίνει ὅτι ὀδερ-
χουν ὀπλοῦν καὶ ἀρχηγοὶ καὶ ἀνταποκριτὲς. 'Ὅσοι
σεσ καὶ χ. δὲ ἀνασῶν ἀπὸ τὴ βασιλεία τους,
ἔσως σὺν τὸν αὐτὸν καὶ αὐτὸν καὶ ἔχουν γὰ
νὰ τὸς γενεῖται γιὰ τὸν αὐτὸν ἡ αὐτὴ ὀδερ-
χὴ τοῦ κράτους. 'Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δόγμα κατὰ
ζεται ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν καὶ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν
νη χάρις σὲ μιὰ τελευταίαν προταγή. Γιατὶ ἡ
μέλισσα εἶναι ἓνα ζῷον πολὺ παλαιὸν, που ἔμφανί-
ται ἀπὸ τὴν 'Τουρκικὴν ἀρχή, ἀρκετὰ δηλαδὴ ἐ-
κατομύρια χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ, στὴν ὅ-
ποια ἐμφανίζονται τὰ πρώτα ἀνθρώπινα ἔχνη. 'Η
δουλεία ἀρχίσε κυρὰ με τὴν ἔκδοσιν, ὡς ἀπὸ τὴν
λετὴ τῆς προδευτικῆς ἐξελίξεως τῶν πνευματικῶν
τοῦ δυνάμεων, τῶν ὅποιων ἡ προσπάθεια εὐθὺς ἐξ
ἀρχῆς διευθύνθη πρὸς τὸν κυρὸν ὀρεγματοειδὲς
σκοπὸν: πρῶτον τὴν ἀντικαταστήσῃ καὶ κατασκευῇ τε-
χνικῶν ὀργάνων που νὰ κίβανον τὴ δύναμη εἰς κα-
μῆτως (φονικὰ μέσα) εἰς ἐμμέσως (παραγωγικὰ μέ-
σα) καὶ δεύτερον τὴ δημιουργία μύθων που νὰ ἐφα-
πατοῦν μὲ ὑποσχέσεις καὶ ἀπειλὰς ἢ νὰ ἐπιβάλλουν
τὴ βία μὲ πλατὰ δικαιώματα καὶ νὰ ἐξασφαλί-
ζουν μιὰ εἰρηνικὴ καὶ ἀνεξόδη καθυπόταξι καὶ ἐκ-
μεταλλεῖσι. 'Η δεύτερη αὐτὴ δύναμις ἦτον ἡ κυρίαστὶκα, τίμια καὶ ξεκαθαρισμένα. Τ' λόου σου,
μαθῆς, συμπαθῆς τὸ κορίτσι μ', τὸ ξέρω, κι ὁ γιό-
κις ἀπὸ καὶ τὸ ἴδιο, π' νᾶχη προκοπή, μὲ τὴν
εὐχὴ μου, κι ὅ,τι πιάσει νὰ γίνεταί χρυσάρι!— Για νὰ σοῦ πῶ, κύρ Σταθῆ, τοῦπ' ὁ Κώ-
στας μὲ κατεβαμένον μούτρικ, κάμε μὲς τὴ χάρη
νὰ μᾶς ἀφήσης τώρα... Βλέπεις βαπόρι περιμέ-
νουμε, δὲν ἔχουμε καιρὸ γιὰ τέτοιες κουβέντες...— Δὲν μπορῶ νὰ μιλήσω, κύρ Κώστα μ', δὲν
μπορῶ! Μπα! Τί λόγια νὰί τοῦτα! πᾶει νὰ μοῦ
βαλάντωσ' τὸ κορίτσι στὰ κλάματα!— Κιλά, κύρ Σταθῆ, τοῦτε ξερά ἡ γριά, τέ-
λιωνε τὴν κουβέντα σου, μόνο μὴ φωνάζης...— Τώρα θὰ σ' πῶ! Δὲν εἶναι μιά, δὲν εἶναι
δύο ποῦτες στὸ κορίτσι μ' καὶ στὴ μάνα της πὼς
θὰ γειῖ δικὸ σας, πὼς θὰν τὸ πάρης στὴν 'Αθήνα
καὶ τὰ τέτοια. Χωριάτες ἀθρώποι, γιὰ, εἴμαστε,
μὰ κατὰ ντίπ ζᾷ, βουβάλια, δὲν εἴμαστε! Μπαί-
νουμε στὸ νόημα!— Βλέπω, κύρ Σταθῆ, πὼς δὲ μπῆκες καθόλου
στὸ νόημα!— Αὐτοῖνο γιὰ θέλ' νὰ μοῦ ξηγήσης; Δὲ νὰ
πᾶς τὸ κορίτσι μ' καὶ ὅστερς φεύγετε στὰ βουβὰ,
σὰ διωγμέν', καὶ μ' τὸ παρατάτε, που πᾶει νὰ μ'

φύγ' τὸ μυαλό!

— Δὲ μοῦ λῆς, κύρ Σταθῆ, σὲ πλήρωσα γιὰ
τίς μέρες που κάπσαμε σπῖτι σὲς καὶ γιὰ τὴ δού-
λεψη που μᾶς κάνετε;— Μὴ πλήρωσες, πῶς! καὶ μὲ καλοπλήρωσες
μαλίστας!— 'Ε ἄλλο τίποτες δὲν ἔχεις νὰ περιμένης ἀπὸ
μένα. Εἶπα νὰ πάρω τὸ κορίτσι σου δούλα στὸ
σπῖτι μου μὰ μετάνωσα.

Δούλα εἶπες νὰ τὴ πάρης, δούλα;

Δούλα, βέβαια, καὶ τί; τί σκέπτηκες;
Δὲν τὸ παίρνω ὅμως; γιατί καὶ μικρὸ εἶναι τὰ χρο-
νια κι ὀμορφο κι ὁ στανᾶ; ἔχει πολλὰ παθάρια.
Κοίταξε νὰ παντρεῖσης γλήγορα τὸ κορίτσι σου μὲ
κανένα καλὸ παλλικάρι στὸ χωριό σου.'Ο καφερός ὁ μπάρμπα Σταθῆς γούρλωσε τὰ
μάτια του σὰ χαζὸς καὶ ἔδρεσε τὴ γλώσσα, πρώτη
φορὰ μπαίνοντας ἀλγθινὰ στὸ νόημα. Σατισμένος,
μὲ φαρυκωμένη τὴν κεφαλή, τῶς τῶς βλατικὰ γιὰ
τὸ καλὸ τοῦ, κουνώντας τὸ χεῖρ του σὰ νὰ θέλε
νὰ φοβερίσῃ κάποιον — ὅχι! μὴνὴ γιὰ, ζεμουλὴ
σμένη, μουρμούρισε, πᾶει νὰ λουνακώθῃ τὸ κορίτσι
μ' πανάθεμά σε!

Σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἔκδοσιν τοῦ γιέρ. Σ. πῆγε δ

πηγή της δημοφιλούς δουλείας. Σιγά σιγά όμως, από τις ωφελιμιστικές αυτές προσπάθειες του πνεύματος, άρχισε να αναπτύσσεται μια νέα άθροιστική δύναμις, η 'Επιστήμη, και να χτυπάει αὐτούς τοὺς μύθους ἀποδεικνύοντας τὴν ἀνθρώπινη καὶ συμφεροντολογικὴ καταγωγή τους καὶ συντρέχοντας τὴν πλαστὴν ὑπερανθρώπινη καὶ λογικὴν ἠθικὴ βίαι τους. Κι' ἂν λατρεύουμε εἰς τὴν 'Επιστήμην, τὴν λατρεύουμε ἀκριβῶς γι' αὐτὸ: γιατί καθορίζει μιὰ διεύθυνσι πρὸς τὴν ἀντίρρυσιν αὐτῶν τῶν ψευδῶν, πρὸς τὴν κατάργησιν τῆς δημοφιλούς δουλείας καὶ πρὸς τὴν ἐξίσωσιν τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀτόμων, πρὸς τὴν ἐφικτὴν δηλαδὴ ἰσότητά. 'Εξ ἄλλου τὸ παραγωγικὸ πνεῦμα μὲ τὴ συνεχὴ καθυπόταξιν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἀρχίζει νὰ ἀναπτύσσῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου σχετικῶς πρὸς τὸ φυσικὸ περιβάλλον, νὰ τὸ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον κτηνόδη τρόπο τῆς ζωῆς καὶ νὰ τοῦ ἀνυψώσῃ τὴν ἀνθρωπιστικὴν του συνείδησιν. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν αὐτῶν δυνάμεων μπορούμε νὰ τὰ δοῦμε παρακολουθώντας τὴν ἱστορίαν ἰδίως τῶν τελευταίων αἰῶν. Ποιὸς μπορεῖ νὰ ῥηθῇ τὴν ἐρημικὴν διεύθυνσιν τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὰ αὐτὰ μεγάλα ἱδανικά, τὴν ἰσότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας, καὶ τὴν συνεχὴ ἀπομακρύνσιν ἀπὸ τῆς δουλείας καὶ τῆς ἀνισότητος;

'Αλλὰ ἐδῶ εἶναι ἴσα ἴσα πᾶσι οἱ ὁπαδοὶ καὶ οἱ ἀπὸστολοι τῶν ἀπολυταρχικῶν ἰδεῶν δὲν ἐννοοῦν μὲ κανέναν τρόπο νὰ ἡμερολογήσῃν ὅτι βρίσκονται ἐπὶ πρὸθυρᾶ ἐνός νέου κοινωνικοῦ καθεστώτος, ἀλλὰ ζητοῦν νὰ μᾶς πείσουν ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι συνέπειαι τοῦ ἐκφυλισμοῦ (!!!) τῆς ἀνθρωπότητος καὶ συμπτώματα ἐξαντλήσεως καὶ παρακμῆς. Καὶ τί εἶναι λοιπὸν ἐκφυλισμός; 'Απλοῦσταται: 'Ὅ,τι δὲ συμφωνεῖ μὲ τὰ γούστα τους καὶ μὲ τὴν ἰδίαν ποί' ἔχουν περὶ προορισμοῦ. 'Ὁ ἄνθρωπος, μᾶς διδάσκουν, εἶναι πλασμένος νὰ φτιάχνῃ αἶμα καὶ τὸ αἶμα ἔχει τὸ σκοπὸ καὶ τὴ χρησιμότητα νὰ τρέφῃ τὴς βδέλλας, αὐτὰ τὰ ὠραῖα καὶ εὐγενῆ πλάσματα μὲ τὸ μαλακὸ δέρμα καὶ τὴς κομφὲς κινήσεις. 'Ὅλα τὰ ἄλλα φαινόμενα εἶναι παθολογικά καὶ φανερώνουν ἐκφυλιστικὰς τάσεις. Καὶ γὰρ νὰ ἐνισχύσῃν τὴν ἰδέαν τους δημιουργοὶ μόνον τοὺς μερικὰ μεταφυσικὰ κατσκευάσματα, ὅπως π. χ. τὴς ἰδέας τῆς ἀπόλυτης ἐλευθερίας καὶ ἰσότητος, ἐναντίον τῶν ὁποίων στρέφουν ὅλα τὰ πολεμικὰ μέγας τους καὶ, ἀφοῦ τὴς συντρίβουν — πρᾶγμα βέβαιον ὅχι δύσκολον — γελοῖν εἰς βάρος τῶν ἀντιπάλων τους. 'Αλλὰ ποιὸς μίλησε ὡς τώρα γὰρ

ἀπόλυτες ἐλευθερίας καὶ ἰσότητος; 'Ἦθελα μόνον νὰ κοῦσω μερικὰς ἀπαντήσεις: Πρῶτον, ἡ καθυπόταξις τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἀπὸ τὴν πρακτικὴν ἐπιστήμην συνετέλεσε καὶ συνετελεῖ στὴν ἀνάπτυξιν τῆς σχετικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου ἢ ὅχι; Δεύτερον, ἡ καθυπόταξις τοῦ κοινωνικοῦ καὶ οικονομικοῦ περιβάλλοντος, τὴν ὁποίαν ἐπιδίδκει ὁ σοσιαλισμός, καὶ ἡ κατάργησις δυνάμεων θρησκευτικῶν καὶ ἰδεολογικῶν πίστεων τοῦ παρελθόντος, ἐναντίον τῶν ὁποίων μάχεται ἡ θεωρητικὴ ἐπιστήμη, τείνουν ἢ ὅχι πρὸς τὸ μετριασμὸ τῆς ἀνισότητος καὶ τὴν ἐπίτευξιν μιᾶς κοινωνικῆς μορφῆς, ἡ ὁποία δὲ θὰ ἐκμεταλλεύεται τοὺς πολλοὺς χάριν τῶν ὀλίγων, ἀλλὰ θὰ ὑπηρετῇ ὅσο τὸ δυνατόν δικαιοτέρα ὅλα τὰ ἄτομα; Τρίτον, ἡ κοινωνικὴ αὐτὴ μορφή εἶναι ἐφικτὴ ἢ ὅχι; Τέταρτον, ἡ 'Εξέλιξις τῆς ἀνθρωπότητος, στὴ γενικὴ πορεία της, μᾶς παρουσιάζει ἢ ὅχι μιὰ προοδευτικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, μιὰ πνευματικὴν ἐπιλογὴν καὶ μιὰ τάσιν πρὸς τὴν κατάργησιν τῶν ἀνισοδικῶν προνομίων καὶ δικαιωμάτων; Πέμπτον, ὑπάρχουν λόγοι νὰ πιστέψῃ κανεὶς ὅτι ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος ἐφθασε ὅλα τὰ δυνατὰ ὅρια καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει συνεπὶς θέσις γὰρ μακροτέρην ἐπέκτασιν; Ἐκτὸν πῶς μιλῶ μὲ ὅλη τὴν δυνατὴ προφροσύνην. Καὶ δὲ φαντάζομαι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ βρεθῇ κανεὶς νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἡ ἀνθρωπότης τείνει πρὸς τὴν ἀνισότητα καὶ τὴν σκλαβιά. Τὸ μόνον ποῦ θὰ μπορούσε νὰ μοῦ ἐσχυρισθῇ εἶναι ὅτι αὐτὸς ὁ δρόμος εἶναι βαρβαρὸς, ὅτι δὲ συμφωνεῖ μὲ τὰ γούστα τοῦ καὶ ὅτι θὰ προτιμούσε νὰ γύριζαν τὰ πράγματα πίσω στὴν ἐποχὴ τῶν Νεογῶν καὶ τῶν Καϊσάρων πρὸ ἱσχυρίζεσθαι καὶ κερματίζεσθαι ὅποιους ἤθελν. 'Εδῶ ἐννοεῖται ὅτι κάθε συζητήσις πᾶσι, γιατί ἀρχίζει νὰ τῆς λείπῃ τὸ ἀντικειμενικὸν ἴδιον. De gustibus non disputandum. Τὸ ὠραῖον δὲν ἔχει μέτρο καὶ τοῦτο γιατί ἡ πηγὴ του εἶναι ἐντελῶς ὑποκειμενικὴ. 'Ενας Καίзер π. χ., τὸν ὁποῖον μιὰ δολοκλήρη ἀνθρωπότης παρακολουθεῖ σὲ ὅλες τὰς λεπτομέρειας τῶν κινήσεών του, ἕνας Πάπας, ποῦ ἀσκηταῖς χριστιανικῶς τὰ Βατικανὰ, ἐκκοκκαλίζουν; μερικὰ ἐκτομμύρια κάθε χρόνο, ἕνας Ροκφέλλερ ποῦ ἀρπάζει τὸ ψωμὶ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων γὰρ νὰ χορτάσῃ ἕνα ἀχόρταστο πάθος του, ὅλοι αὐτοὶ βέβαια δὲ θὰ ἦτον δυνατόν νὰ ἐκανοποιήσῃν τὰ γούστα τους μέσα σὲ μιὰ κοινωνία, ὅπως τὴν ζητοῦν οἱ σοσιαλισταί. Ποιὸς θὰ τολμούσε νὰ τοὺς ἐδικήσῃ ἂν

αὐτὴ τὴν κοινωνία τὴν ἔλεγον πρῶστυχη, ἀντιφυσική, γελοία, ἀνθρώπινη, ἀσχημη, ὀχλοκρατικὴ; 'Αλλ' αὐτὴς ἀκριβῶς οἱ λέξεις, τὴς ὁποίας ἴσα ἴσα μεταχειρίζονται ὅλοι οἱ ὑπέρμαχοι τοῦ ἄστυμου, ἀποδεικνύουν ἕνα ἐντελῶς ὑποκειμενικὸν τρόπο σκέψεως γεμάτον ἀπὸ προλήψεις καὶ ψέματα. Μᾶς μιλοῦν γὰρ ὠραῖα, ἀσχημα, μεγάλα, μικρά, εὐγενῆ, πρῶστυχα, φυσιολογικά, παθολογικά, προοδευτικά καὶ ἀπισθοδρομικά, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ δίνουν καποια ἀντικειμενικώτερη ἀξία σ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους. Θέλει νὰ ἔχῃ τὴν ἀξίωσιν ὁ κ. Δουλεύτης νὰ τὸν πιστέψωμε ὅτι οἱ σοσιαλιστικὲς θεωρίαι εἶναι ἀρρωστικαὶ (!), καλὰ θὰ κάμῃ νὰ μᾶς ἀναπτύξῃ μιὰ ἐννοία τοῦ φυσιολογικοῦ, μὲ τὴν ὁποίαν νὰ εἴναι ἀσυμβίβαστες. 'Εφόσον δὲν τὸ κάμνει αὐτό, οἱ διαβεβαιώσεις του ἔχουν μόνον ὑποκειμενικὴ ἀξία καὶ ἕναν μόνον ὑποῦν νὰ ἐνδιαφέρουν: τὸν ἑαυτὸ του.

Τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον μέρος τοῦ ἔκθετος εἶναι ἀφιερωμένο ὅλο σὲ τὰ ἔθνη μας ζητήματα. Γὰρ τὸν κ. Δουλεύτη αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπός. Τὸ ζήτημα καὶ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἀλήθειας τὰ θεωρεῖ ἀχάσιμο καιρὸν. Κ' ἐδῶ ἡ ἰδίαν πάντα κλασικὴ ἀσχεφία. Αὐτὸ τὸ ζήτημα ἐναντίον τῆς ἀλήθειας εἶναι ἐντελῶς ὅμοιον μὲ τὸ ζήτημα ἐναντίον τῶν βιβλίων καὶ τῶν σοφῶν. 'Ὅτι βέβαιον ἡ λατρεῖς πρὸς τὴν ἀπρόσωπὴν ἀλήθειαν εἶναι ὅταν μιὰ μεταμόρφωσις τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνστίκτου, δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀρνηθῇ κανεὶς. 'Επίσης δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ ὅτι τὸ Ψέμα εἶναι κίονον, ἀπεριόριστον καὶ ἀνεξάντλητον. 'Αλλὰ ὅτι καὶ ἡ 'Αλήθεια εἶναι προωρισμένη ἀνανεώνεται πάντα καὶ νὰ ἐκτοπίζῃ τὸν ἀντίπαλόν της, εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβήτητον. 'Ὅπως τὸ χιτὸς δὲ θὰ πᾶσιν ποτὶ νὰ ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὸ σήμερον καὶ τὸ κῆριον, οὕτως τὸ παλιὸ ἀπὸ τὸ νέον, ἔτσι καὶ τὸ Ψέμα δὲ θὰ πᾶσιν ποτὶ νὰ ὑπάρχῃ καὶ νὰ ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὴν 'Αλήθειαν. Τὰ νέα γεγονότα εἶναι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν νέων ἀληθειῶν, ποῦ ἔρχονται νὰ καταλάβουν τὴν θέσιν τῶν παλαιῶν καὶ νὰ τὴς μεταμορφώσουν σὲ ψέματα. Καί, ἐπειδὴ τὰ περισσότερα γεγονότα ὑπάρχουν καὶ μπορούν νὰ ὑπάρξουν ἀνεξάρτητα ἀπὸ μᾶς, βρισκόμεθα στὴν ἀνάγκην νὰ παραδεχθῶμε μερικὰς ἀλήθειας ἐντελῶς ἀντικειμενικὰς. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει ἡ μελέτη τῶν διαφόρων εἰδικωτέρων καὶ γενικωτέρων ἀληθειῶν δὲν εἶναι θαρρῶ ἐντελῶς ἀχάσιμος καιρός. 'Ενας ποῦ θέλει νὰ διευθύνῃ καλὰ τὴν δράσιν του, ὀφείλει νὰ μελετᾷ καὶ νὰ παρακολουθῇ αὐτὴς

Γιάννης πῆγε καὶ στάθηκε παρῆκει, μακριὰ, νὰ μὴν ἀκούῃ τίποτα. Βουρκώσαν τὰ μάτια του, χλόμιανε καὶ ἀκουμποῦσε καὶ σὲ μιὰ καρέκλα, σὰ γέρος, μὲ μιὰ μικρὴν τρεμουλία στὸ χέρι. 'Ὁ Θόδωρος τονὲ λυπήθηκε καὶ πῆγε κοντὰ του.

— Τί τρέχει, βρέ Γιάννη; Δὲν ἔχεις πιά μπιστοσύνη σὲ μένα; Δὲ μοῦ λὲς τὸν πόνο σου; Τί πάθατε σήμερα;

— Κανεὶς δὲ φταίει ἄλλος; γὼ τὸχω τῆδικο, τὸ μολογάω! — μουμουρίο! αὐτὸς σὰν παραμιλώντας.

— Καλὰ, σὺ τὸχεις τῆδικο, μὰ τί ἔκανες, ἀδερφέ, δὲν μπορούμε νὰ τὸ μάθουμε; Θύμωσε ἡ μάνα σου γὰρ τὴν φουρτούνα ποῦ τραβήξαμε;

— Εἶναι κι αὐτό... Σώπαινε, μᾶς κοιτᾶνε! Δὲν ἔχω καιρὸ νὰ σοῦ πῶ ἱστορίες... ἄμα δὲς τὴν Μαριώ, πὲς της, σὲ παρακαλῶ, πῶς δὲ θὰ τὴν ξεχάσω, θὰ τῆς γράφω...

— 'Εὐ κὺρ Θόδωρε! Συνομοσία κάνετε;

— Καλὲ τί λῆτε, κυρά μου! Παρακάλεσα τὸ Γιάννη νὰ μοῦ στείλῃ κάτι βιβλίο πρὸς τὴν 'Αθήνα.

— Καλὰ, καλὰ! .

— Πόσα εἶναι, κυρά, τὰ πράγματά σου, ὅχτώ; δόσε μου καὶ τὸ τζαντάκι, ἐννιά, οἱ ὀμπρέλλες δέκα.

Νὰ το τὸ βαπόρι, ἔρχεται: φώναζε βιαστικὸς ὁ 'Αράκης, ρίχνοντας τὰ πράγματα στὴ βάρκα του.

— 'Ε! δόξα νᾶχῃ ὁ Θεός! Εἴτανε, πιστεύω, καιρὸς νὰ φύγομε! — εἰπ' ἡ κυρία Σεβαστή, κἀνοντας τὸ σταυρὸ της.

— 'Ὁ 'Ασος εἶναι τὸ βαπόρι, φώναξ' ὁ γιὰτρός κοιτάζοντας μὲ τὰ κυάλια του.

— Γλήγωρο βαπόρι καὶ καλὸ!

— 'Ὀνομα πὶδ' ἑρπαστὸ γιὰ βαπόρι τοῦ λουτροῦ δὲ γίνεται! Νά! ρῶτα καὶ τὸν καφεντζῆ νὰ μάθης...

Ἡ κυρία Σεβαστή πῆγε κοντὰ στὸ γιὰτρό καὶ τοῦπε σιγανὰ, χτυπώντας χαϊδευτικὰ τὸν ὤμὸν του:

— 'Εγὼ, θαρρῶ, πὶδ' πιτυχημένο εἶναι τῆς 'Αφροδίτης! 'Ακουσε, κὺρ γιὰτρέ, τὸ γέρο Στάθη πῶς μοῦ μίλησε; Τὸ κορίτσι τοῦ βαλάντωσε στὰ κλάματα, πῶς δὲν τὴν πῆρα, τζάνουμ, νύφη, νὰ συχάσωμε! Πίσω σ' ἔχω Σατανά!

Ὁ γιὰτρός ἀμέσως σοδάρησε.

— Δὲ φταίει ὁ χωριάτης, κερά μου! Σὰν ἐγείνατ' ἐνα μ' αὐτόνε καὶ ἄφινες τὸ παιδί σου νὰ παίξῃ μὲ τὸ κορίτσι τοῦ τρέλλιζα καὶ νὰ χοροπηδάῃ ἀπ' τὸ πρῶτ' ὡς τὸ βράδυ, τί καλὸ περιμένεις; Σοῦ τᾶψαλα γῶ, ἐδῶ ποῦ βρισκόμαστε, ναι ἢ ὅχι;

— Κεῖνο, τὸ παλιόκοριτσο φταίει, τὸ ὑποκριτικὸ, ποῦ μοῦκανε τὸν 'Αἰ' Ὀνούρη! Εἶδες, καλέ, μὲς' στὰ χωριά τέτοιες πονηρίες!

— Πῶς βαστάς, Χριστέ μου, τὰ κεραμίδια!

— Μαλιστα, ὅπως τὸ λέω εἶναι, γιὰτρέ! Γῶ τᾶνᾶρῃσα τὸ παιδί μου πάντα μαζί μὲ κορίτσια, νὰ μὴν κἀνῃ σὰ λιμασμένο στὴν ὄψιν κοριτσιῶν, νὰ ξεφεύγῃ τὴς κακοτοπιῆς! Εἶχα μπιστοσύνη στὴν κρίσιν καὶ τὴν τιμιότητα τοῦ παιδιοῦ μου!

— Πάρα κάτω!

— 'Απ' τὴν καλοσύνην μου τᾶπαθα! Νὰ μὴ φανοῦμε κακοί, πῶς τοὺς περιφρονούμε, τοὺς καλομιλοῦσαμε μὰ δὲ βγήκαμε, δᾶ, ποτὲς ἀπ' τὰ ὅρια γὰρ νὰ μοῦ λὲς τώρα πῶς γενήκαμ' ἐνα! Φώναζα καμιά φορὰ τὸ κορίτσι γιὰτ' εἴτανε ξυπνὸ, εἶχε χάρη καὶ τόκανα γούστο! δὲν τοῦ βγήκε, θαρρῶ, χαμένος ὁ κόπος του, σὰ μοῦκανε καμιά δουλίτσα!

— Ἡ ἀφεντιά σου τόκανες γούστο, εἰ; Καὶ κεῖνος ὁ δόλιος ὁ γιόγκας σου τί νὰ πῇ, χριστιανούλα μου; βρέ ἄχιουρα μὲ φωτιά κάνουνε ποτὲς χωριό; μὰ καὶ γῶ ἀκόμα, ποῦ θέλω δοκανίκια, σὰ βρισκόμανε κοντὰ στὴ λιγερὴ μευρόχότανε νὰ φωνάζω — κιερὶκι!

Ὁ γιὰτρός ἀφερμένος τόσο δυνατὰ ξεφώνισε

τις ἀλήθειες. Ὅσοι τις περιφρονῶν καὶ νομίζουν ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπὸ μόνο τὸ κέφι τους νὰ τις παραδέχονται ἢ νὰ τις ἀρνοῦνται, δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ εἶναι πάντα ἀνεδαφικοὶ καὶ καταδικασμένοι νὰ παρίστανται σὲ συχνὰ αἰσάγια τῶν σχεδίων καὶ τῶν ὁνείρων των.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

Freiburg

Γ. Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ο ΘΕΝΟΣ

«Κι' ἂν ἐρημος σὴν ξενιτιά
γενναῖω, νὰ ξῶω ξέρω.
Κάνω δικό μου καὶ δικιά
τὴν κόρη καὶ τὸ γέρον».

Κόνεψα μουσαφίρης
Σὲ σπύι ἀρχοντικό·
Γλεντζὲς ὁ νοικοκύρης
Κ' ἔχει κρασί καλό.

Ἔχει καὶ νύφη χήρα
Ποὺ στρώνει τὸ σονφρά,
Στενάζει ἡ κακομύρα,
Γι' ἄντρα θὰ πάγη κρά.

Τὰ μάτια δὲ σηκώνει,
Κι' ἂν τῆς κορυφομυλῶ
Γυρίζει καὶ μιλῶναι
Τρίω χρονῶ ἀφηνεῖ.

— Καλὸς ὄρισες, κόπιασε..
Κόψε, νύφη, φροιά,
Κόβει, μὰ καὶ τὸς τῶπιασε
Τῆς σείεται τὸ βυζί.

— Νύφη, κρασί σὺ τὸ
Ρίχνει καὶ κοκκινίζει
— Κερά μου, φτάνει αὐό...
Κι' αὐτὴ τὸ ξεχειλίζει.

Κ' ὅστερα σιγοπίνει
Γιομάτη μιὰ ποτήρα
— «Τοῦ μουσαφίρη! ὦ βίρα,
Καὶ σὺ σονφρά τὸ χύνει.

Καὶ τὸ μικρὸ φωνάζει
— «Μάνα καὶ» Κι' αὐτὴ

Τοῦ δίνει, μὲ κοιτάζει,
Τῆπνιξε τὸ παιδί.

— Σήκω, νύφη, τὰ πιάτα.
— Σήκω, κερά, τὰ μάτια.
Σηκώνει καὶ τὰ πιάτα,
Παίζει ἐλαφρὰ τὰ μάτια...

— Ἀπόψε θὰ πάη γόνα,
Κούτσουρα στὴ φωτιά!
Αὐγιάται σὰ γοργόνα,
Μοῦ ρίχνει μιὰ ματιά...

— Ταχειά, νύφη, θὰ φτειάξῃς
Τριφτάδες, λουκουμάδες —
— Βορροῖά μου νὰ λυσσάξῃς,
Μὴν πάρτετε βροχάδες

Γιατ' εἶμαι μουσαφίρης
Σὲ σπύι ἀρχοντικό,
Γλεντζὲς ὁ νοικοκύρης
Κ' ἔχει κρασί γλυκό.

ΒΑΣΗ-ΛΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ὁ κ. Δημήτριος Ἀστεριώτης ἔ, μὲ τάληθινὸ τοῦ τῶνομα, ὁ καλὸς καὶ φωτισμένος φίλος τῶν ἐλ ληνικῶν πραγμάτων, ἔ κ. Philéas Lebesgue, σὺ τὰ τελευταῖα φύλλο τοῦ Mercure de France, μι λώντας γὰ τὰ δικὰ μας, δίνει σὲ δυὸ τρεῖς γραμ- μὲς ἕνα ὥρα καὶ ἕνα σωστὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτη. «Ὅτι καὶ ἂν θέλῃς... μὰς λέει — ὁ βολταιρικὸς Ροῦθς νὰ μὰς δείξῃ πόσο μακριὰ ἀπὸ τοὺς κλασσικὸς στέκει ἡ τέχνη τοῦ μεγάλου Ἑλλησώτη, ἐπηρεαζομένη καθὼς εἶναι ἀπὸ τὸν Οὐγκώ, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει νὰ θεωρήσουμε τὸ Βαλαωρίτη κληρονόμο, ἀπὸ τοὺς πρὶν κοντινοὺς, τοῦ γέροντος Ὀμήρου. Κανεὶς δὲν εἶναι ἐπικώτερος — ὄνομα καὶ πρῶμα — ἀπὸ τὸ Βαλαωρίτη, τόσο μὲ τὸ βαθύ του αἰσθητικὸν ὅσο καὶ μὲ τὴν εἰκονογραφικὴν του δύναμιν καὶ μὲ τὸ ὑπερῷον χάρισμα του νὰ ἐμφυλῶνῃ καὶ τὰ ψυχα. Τὸ ὅλκον ποὺ μεταχειρίζε- ται εἶναι τὸ ἴδιον μὲ τῶν κλέφτικων τραγουδιῶν Φυσικὴ τοῦ ἀτμοσφαῖρα ὁ ἐνθουσιασμός. Ἀπὸ τὸ ἔργο του γεννιέται μιὰ ξεχωριστὴ ἐντύπωση ρωμαν- τισμοῦ, μὲ ρωμαντισμοῦ αὐθόρμητου, ζωντανοῦ, ὅχι τεχνητοῦ καὶ προμελετημένου.»

τρισμοῦ, μὲ ρωμαντισμοῦ αὐθόρμητου, ζωντανοῦ, ὅχι τεχνητοῦ καὶ προμελετημένου.»

Γιὰ τὴ «Μεγάλῃ Αὔρᾳ» τοῦ Σκίπης :

«Ὁ Σωτήρης Σκίπης πρέπει νὰ χαιρετιστῇ σὰν ἕνας ἀληθινὸς λυρικός. Μιὰ δύναμιν μέσα σὺ λόγον τοῦ μὰς δείχνει πῶς ῥέει στίς φλέβες τοῦ ποιητῆ ἡπειρώτικο αἷμα. Καθὼς καὶ ὁ δικαίος ἐγκωμιασμέ- νος ποιητὴς τῆς Ἀργῆς (ἔ κ. Βλαστός), ποὺ τὸ ταλὲντο του συγγενεῖ μ' ἐκεῖνο τοῦ Swinburne (τοῦ μεγάλου Ἀγγλοῦ ποιητῆ), καὶ ὁ Σκίπης τὰ ξέρε ὅλα τὰ μυστικὰ τῆς τέχνης ὅμως ἡ συγκίνησὴ του εἶναι ἐσωτερικώτερη, μουσικώτερη, καὶ ἀμεσώ- τερα ὀπτική. Ὁ Ἑρμῶνας εἶναι ποικιλώτερος, γιὰτὶ πολλὰ εἶδε καὶ πολλὰ διαβάσει. Ὁ Σκίπης εἶναι πρὶν συγκεντρωμένος, καὶ ὁ στίχος του εἶναι σὰ νερό ποὺ κατεβαίνει ἀπὸ τὴ ράχη τοῦ βουνοῦ ἴσα πρὸς τὴ θάλασσαν. Ἡ Μεγάλῃ Αὔρα δικαιολογεῖτὸν τίτλον τῆς. Περνάει μεσ' ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦτα ὅλες οἱ μεγάλες αὔρες τῆς ζωῆς. «Τὸ τραγοῦδι τοῦ ξένου», ἡ «Νοσταλγία», τὸ «Τραγοῦδι τοῦ Ἀρρωστοῦ», γιομᾶται βαθειὰ συγκίνησιν, ποὺ σπανίως φτάνουνε σ' αὐτὴ οἱ νεοέλληνες ποιητὲς ἀπὸ τὸν καρὸ τοῦ Κάλκου. Καὶ τί λυρικὴ εὐδυσία στὴν «Ἰδέαν» τῆς Βερενίκης, στοὺς «Ρυθμούς τῶν δακρύων»! Ὁ Σκίπης εἶν' ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους ποὺ πιστεύανε, μέσα στὴ νέα γλῶσσα, νὰ ξανακέρουνε τὴ δύναμιν καὶ τὴν ὁμορφίαν τῆς ἀρχαίας, μ' ὅλο τὸ κατὰ τ' ἀλλοιῶτικο, τὸ κατὰ τὴ ρωμαντικὴ, στὴν καλὴ ση- μασίαν τῆς λέξης, ποὺ κρατᾶνε μέσα τους. Μουσικὴ καὶ ὄνειρο καὶ κατὰ τὴ ἐκστατικὴ ὁμηροποιικὴ καὶ παθητικὴ νὰ τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ γνῶσματος.»

Τὸν ποιητὴ Γιάννη Παργαλῆτη ὁ Ἀστεριώτης χαρακτηρίζει σὰν ἐκείνον ποὺ θὰ εἶχε γὰρ τὸν τῶνον τὸν Κρυσταλλῆν. Γιὰ τὸ «Τρελλὰ τραγοῦ- διον», τὴ δεύτερη σειρά τῶν «Ὡραίων» γραμμὴν ποὺ εἶναι μετρημέναι μελωδίαι, κάπως ἀορίστες, καὶ κα- πὼς μελαγχολικὰ χρωματισμέναι, εἶδον καὶ ἐκεῖ λεπτὰ ξεχωρισμέναι ἀπὸ τὸ ἐρωτικὸ ἢ τὸ νοσταλγικὸ ὄνειρο. Ἡ θαλάσσια εἶναι κοντὰ, καὶ μέσα ἀπὸ τὴς ρίμες του, ἀντηχεῖ τὸ τραγοῦδι τοῦ μὰς τὴ φωνὴ τούτῃ τὸ γενέθλιον νησί καὶ τὸν αἶμα ποὺ ἀνδρόβει ἀπὸ κείνο τοῦ προμηθεύοντος τὸ θέμα του. Ὁ ποιη- τὴς αὐτὸς ἔχει χάρη, ἀέρινος, ἀγνός. Ἑλληνας

τὸ κικιρίκι! ποὺ σ' ὅλη τὴ σκάλα τὸν ἀκούσανε καὶ σκάσανε τὰ γέλια...

— Ἐπιδέωσε πιά, κυρά! καιρὸς νὰ φύγουμε! Ὅσο νὰ ξαναλαλήσῃ ὁ γέρον κόκκορας πάει νὰ φύγῃ τὸ βαπόρι — φώναξ' ὁ Ἀράπης ἀπ' τὴ βάρκα του.

— Ἐλα πιά, μαμά, φώναξε καὶ ὁ Γιάννης· βλέπω μ' ὅλες σου τίς βιάσεις δὲν ἔχεις ὁρῆσιν νὰ ξε- κολλήσῃς. Σένα περιμένει ὁ βαρκάρης...

— Δὲν ἔχουμε τώρα καιρὸ... τὴν Ἀθήνα, γιατρί μου, τὰ ξαναλέμε. Δόξα σὺ Θεὸ δὲ μοῦ- γεῖνε καμιά σφοδρά, γιὰ νὰ χτυπῶ τὸ κεφάλι μου μὲ τοὺς χωριάτες... Παιδιακίσια πράγματα, καλέ, ποῦπρεπε νὰ πάρουν τέλος...

— Ἐ κυρά! θάρρης ἀπόψε; ὁ Ἄσος σφυ- ρίζει!

— Πᾶω! γιατρί σ' ἀφίνω γιὰ! Μὲ τὸ καλὸ νὰ σὲ ξαναἰδῶ!.. Ἔχε γιὰ, Ζαφειρίδη μου... εἶμαι λίγο κακιομένη μαζί σου!

— Μὲ μένα; γιατί; μὴν τύχη ποὺ μιλῆ- σαμε...

— Ὡχ ἀδερφέ! φώναξ' ὁ γιατρός. — Ὅσο νὰ πάρῃς καὶ σὺ τὸ συχωροχρεῖ! θὰ φύγῃ τὸ βαπόρι. Ἀσ' τοὺς μὲ τὸ καλὸ νὰ πᾶν! Στὴν Ἀθήνα τὰ ξε- διαλύετε... Ἔχε γιὰ, κερά μου! Παιδιά καλὸ

κατευόδιο!

— Σταθῆτε, κυρία Σεβαστή, νὰ σὰς βοηθήσω...

— Ὅχι, ὄχι! Σοῦπα εἶμαι κακιομένη! Ἐλα, Γιάννη, δὲ μὲ βοηθᾷς τὸ λοιπόν;

Ὁ Γιάννης βόηθησε τὴ μηχανὰ του νὰ μπῇ στὴ βάρκα καὶ στὴ στιγμὴ σαλπάραν. Μ' ὅλη τὴ λύπη καὶ τὴ σκῆση ποῦχε, θρονιάστηκε, κατὰ τὴ συνή-θεια του, τιμονιέρης, καπετάνιος τοῦ γλυκοῦ νεροῦ, ὅπως τὸν ἔλεγ' ὁ Ἀράπης...

— Ἔχε γιὰ, Θόδωρε! — φώναξ' ἀπὸ μακριά, σειώντας τὸ μαντίλι του. — Τὰ βιβλία ποὺ σοῦταξα θὰ τὰ στείλω!

— Καλὸ, καλὸ! Τὰ περιμένω!

— Ἀκού με! — τοῦ φώναξ' ὁ γιατρός, κάνον-τας τὴν παλάμη του σὰν τουρμπέτα — Ὅ,τι ἀφη-σες σὺ θὰν τὰποτώσω γώ! Τῆκουσε, μωρέ; Θὰ βῶνω τὰ δυνατὰ μου!

Ἡ βάρκα γοργῇ χάθηκε πρὸ μπροστὰ τους, φτά-νοντας τὸ βαπόρι. Ὁ Θόδωρος γύρισε μὲ τὸ γιατρὸ σὺ τραπεζάκι τοῦ καφεῖνου, στεναχωρημένος, λυ-πημένος, σὰν κατὰ κρῶν νῆσιον στὴν καρδιά του. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ γιατρός, ὁ γλεντζὴς, ποὺ τὸ κοροῖδευ-τικὸ χαμογέλιο μιὰ στιγμὴ δὲν τοῦλειπε, πρώτη φορὰ καὶ αὐτὸς φάνηκε ψυχρὸς καὶ συλλογισμένος.

Μείνανε λίγα λεπτὰ βυθισμένοι στὴς σκέψεις τοὺς ἀμίλητοι...

— Καλὴ συντροφιά χάσαμε, νὰ παρ' ἡ ὁρῆ! εἶπε σὺ τέλος ὁ γιατρός καὶ σηκώθηκε νὰ φύγῃ.

— Μὰ πὲς μου, ἀλήθεια, γιατρί, πῶς φύγαν ἔτσι βιαστικὰ; Ξέρεις χτὲς, σὺ γυριστὸ μας ἀπ' τὸ Φανάρι, τράβηξα μὲ τὴ βάρκα ἴσα σὺ Λευ- τράκι, δὲ βγήκα σὺν Κεῖο, νὰ ἰδῶ τί γίνεται. Νὰ σὰς πῶ εἶχε καὶ δικίον ἡ γριά, γιὰτὶ μὲ τὴν ἀργοπορία μας θὰ βγήκ' ἡ ψυχὴ τῆς. Ὁξίνει, πι-στεύω, καμιά σηνὴ σὺ σπύι μὲ τὸ Γιάννη!..

— Ὅχι, ἀδερφέ! Στὸ δρόμο Γιάννης καὶ Μαριὼ κάνανε τίς σκηνές! Διόλοκατεργάκη καὶ σὺ, ποὺ μοῦ κάνεις πῶς δὲν καταλαβαίνεις! Τὴ ἄνεμο, μωρέ, τὸν ἀφήσατε νὰ γυρίσῃ μοναχὸς μ' ἕνα ὁμορφὸ κορίτσι; Ὅχ τᾶφινε, τᾶχτες, νὰ γιὰτὴ!

— Τὸν ἀφήκαμε, λείει; χαλάσαμε τὸν κόσμον νὰ τὸν πάρουνε μαζί μας καὶ δὲν ἤθελε. Μπορού-σαμε, σὰ μικρὸ παιδί, νὰ τὸν δώσουμε; Δὲν τὸ ξέ-ρετε, τώρα, τὸ γενέθλιον τοῦ Γιάννη; Τὸ μῦθος, σῶνε καὶ καλὰ, νὰ γυρίτ' πεζός, νὰ πάρῃ τὰ κορ-φοβόδια. Ἐπειτα ἡ ἡ συντροφιά καὶ τὴν μοναχὴν τῆς προσφέρθηκε νὰ πᾶν ἄνεμα!

— Λέει νὰ τᾶξῃ μὲ τὴν ἄνεμα;

ἀπὸ καλὴ σκοπία, μὲ τὰ μυστικά γυρισμένα πρὸς τὴν Γαλλίαν τοῦ Σολωμοῦ.

Γιὰ τὸν Παπαδικιάντη ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τῆς γαλλικῆς μεταφράσεως τοῦ διηγηματικῶν ἀπὸ τὸν κ. Jean Dargos, ὁ κ. Lebesgue, σημειώνει δύο ὀνόματα ποῦ ὅσα μεγάλα καὶ διαφορετικὰ κι ἂν εἶναι, πάντα ἔχουνε περιστῆ ἀκλόγια μὲ τὴν ὁμορφίαν τοῦ ἔργου ἐκείνου. Νουέλληνα Δουστογιέρσκη τὴν ὀνομάζει, καὶ τὸ χριστιανικὸ στοιχεῖο τῆς ψυχῆς τοῦ συγγραφέως τοῦ «Φωχὸς Ἄγιος» καὶ τῆς «Ψυχῆς τὸν κῆρ» σωστὰ καὶ θυμηθῆ τὸ Βερλαίν «Γιόρτζ», λέει. τὸ ἔργο τοῦ Παπαδικιάντη ἔχει τὰ ἰδιαιτῆματα τοῦ δὲν ἔχει τὴν κίνησιν τῆς ζωῆς ποῦ δαίχεται σὰ ὡραίᾳ διηγήματα τοῦ Ἀργύρη Ἐφρασίμου (καὶ τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τῆς ἀφορμῆς τοῦ «Μαρίνου Κονταρά» μεταφρασμένου γαλλικά, τώρα τελευταῖα ἀπὸ τὸν Hubert Pernot), μῆτε τὴν εἰκονογραφικὴ δυνάμει τοῦ «Ζητιάνου» τοῦ Καραβίτσου. Ἀλλὰ τὸ ἔργο εἶναι γρηγορεῖ σὺν ἀνθιμνῶν μονοπάτι τὴν ἀκρογιαλιά. Κατὰ τὸν κ. Lebesgue τὸ ἔργο τοῦ Παπαδικιάντη συγγενεῖται μὲ τὸ διηγηματογραφικὸν ἔργο τοῦ Βικέλα. Στὸ θάνατο τοῦ Βικέλα ἀπερῶναι χαρακτηριστικὴ γραμμὴ. Μὰ ἔχει λάθος ἵσταν γραμμὴ πὸς ὁ «Δουκὴς Λάρας» εἶναι γραμμένη σὲ γλῶσσα δημοτικῆ. Κι μιλώντας, ἀπάνει σὲ ἄλλα καὶ γιὰ τὴν «Κληρονομίαν» τοῦ Βαρλέντη ἐκτείνει τὴ δυνάμει τοῦ λόγου τοῦ συγγραφέως καὶ τὴ φωνὴν τοῦ τὴν πατριωτικῆς. Ὁ Γάλλος κριτικὸς βρίσκει πάντα ἕνα καλὸ λόγο γιὰ ὅσους ἔργαζονται διανοητικὰ καὶ δουλεύουνε γιὰ τὸν πλουτισμὸ καὶ τὸ δυνάμει τῶν ὡραίων μας γραμμάτων.

Τελευταῖα εἶδε τὸ φῶς καὶ βιβλίον βλὸκληρο γιὰ τὸ Philéas Lebesgue συνθιμένο ἀπὸ τὴν κ. P-M-Gahisto, ποῦ πλατιά καὶ βαθιά μᾶς μιλεῖ γιὰ τὸ συγγραφεὶ καὶ ξεδιπλώνει μπροστὰ στὰ μάτια μας τὴν ψυχὴν τοῦ. Μὰ γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ ἐλπίζουμε πὸς θὰ μιλήσῃ ξεχωριστὰ καποὶς συνεργάτης τοῦ «Νουμά».

K**

— Δὲν τὸ πιστεύω. Δὲν εἶτανε πρῶτα προμελετημένο, ξαφνικά τ' ἀπορρίστανε. Μένει τὸ κορίτσι μὲ φαίνεται καλὸ καὶ ἀγαθὸ καὶ ὅ,τι ἔκανε τὸ καὶ μ' ἀθωότη, μὴ βάνοντας κακὸ στὸ νοῦ τοῦ.

— Τὸ βέβαιον εἶναι πὸς στὸ δρόμο προσευκὲς ὁ Γιάννης δὲν τὴ μάθαινε! Ὅπως ἐμαθα κινήσας ἀπὸ τὴ Βουλιαγμένη μεσημέρι. Στεῖς μὲ τὴ βάρκα, δίχως πανί, κάνατε τὸ δρόμον σὲ δύομιση ὥρες· κείνοι μὲ τὰ πόδια, ὅπως λέν οἱ ντόπιοι, ἔπρεπε νὰ ἔχουν τὸ πολὺ πολὺ μιάμιση ὥρα πρὶν ὅστερα, κι ὅμως μᾶς ἤρθανε βράδυ, κοντὰ ὀχτῶ, μ' ἀνυμμένα τὰ φῶτα. Γιατὶ; τί διάολο κάνανε;

— Ζίστη ἔκανε, μείνανε, φαίνεται, κάπου νὰ ζαποστάσουνε...

— Βρὲ τί νὰ ζαποστασουνε, ζαβί, γέροι εἴτανε; Σὲ μένιν τώρα τὰ λὲς αὐτὰ; Κεῖνοι φτάσανε κ' οἱ δύο σὺν ἀλαλιασμένοι, σὰ μεθυμένοι, μπερδεύανε τὰ λόγια τους καὶ δὲν ξέρανε πὸς νὰ τὰ μπαλώσουν. Ἐβλεπεσ σὲ μάτια τους τὸ φταίξιμο! Ἡ γριὰ δὲν μπορούσε πιά νὰ γελασθῇ, τῆνοιξε τὰ στραβά της. Γῶ εἴψανε κεῖ γυρίζει καὶ μοῦ λέει Φεύγωμε δίχως ἄλλο αὐριο, ἀντιλογίς δὲν ἔχει!.. Νὰ σοῦ πῶ γοῦ δὲν τὴν πιστεψα, μὰ κείνη τότε καὶ τῶκανε, σωστὴ διαλογουναίκα... Πάω, γιὰ σοῦ! Ἐφταίς κ' ἡ κυρὰ Σεβαστὴ μὰ κ' οἱ παππαδιὲς λαθεύουνε!

— Γιὰ σοῦ, γιατρέ μου. Γῶ θὰ πάω ἴσα μὲ τὸν Κάβο νὰ ἰδῶ τί γίνεται.

— Ἀ! σὲ θέλω! Βάλε καὶ σὺ τὰ γυῖα σου...

ΟΤΙ ΘΕΛΑΤΕ

— Τὸ δεύτερον ἄρθρον ἀπὸ τὴν κριτικὴ σειρά τοῦ λογογράφου νὰ γράψῃ ὁ κ. Κωστής Παπαμῆς θάνατ' ἡ ἰδέα τῆς γυναικὸς καὶ τὴν τερνιχόσουμε στὸ «Νουμά» ὅστερ' ἀπὸ ἕνα δὲ φύλλον.

— Ἐνενηντὰ ἔξη μέρες, μωρολόγησε μέσα στὴ Βουλὴ, ἐξόλασε ὁ κ. Παπαμῆς, γιὰ νὰ συντάξῃ τὴν ἐκθεσὴν τοῦ γιὰ τὰ διδακτικὰ βιβλία. Ἐνῶ οἱ κριτὲς, λέει, ἐξοιάσανε ἔξη μῆνες. Γιὰ φανταστῆτε!

— Στὸ τελευταῖον φύλλον τοῦ Σμυρνιῶ «Ἐργάτη» (ἀριθ. 16) διαβάσαμε ἕνα ἔργο ἄρθρον γιὰ τὸν Τουρκικὸ στρατὸ, ποῦ ἀνακατωήθηκε, φαίνεται, σὲ κατ' ἀντισυνταγματικὰ καμώματα. Νά, καὶ μερικὰ κομμάτια ἐπ' αὐτὸ τὸ ἄρθρον:

— «Φωνάζετε γιὰ σεβασμὸν πρὸς τοὺς Νόμους, γιὰ Σύνταγμα, γὰρ ἡλευθερίαν καὶ ἰσότητες. Μὰ ποῖς θὰν τὰ φυλάξῃ αὐτὰ ὅπου σὲς πρῶτοι μᾶς δαίχνατε τὸ κακὸ παρὰδειγμα;

— «Δουλεύουμε καὶ πληρώνουμε φόρους γιὰ στρατὸ. Μὰ τὸ στρατὸ ποῦ θέλουμε νὰ φυλάξῃ τὸ ἔθνος ἀπὸ τοὺς πραγματικοὺς ἐχθρούς του κι ὅχι νὰ μᾶς κάνει ἐκκλῆμα μὲ τὰ ντουφέκια καὶ εἰς σακαράς τους». Ἐτοῖς μιλῶν τὰ πλῆκτριά καὶ οἱ ἀληθινὴν λεύτερες ψυχές.

— Ἐρχομε ὅμως κ' ἕνα παράπονον μὲ τὸ Σμυρνιῶ «Ἐργάτη» καὶ τοῦ τὸ λέμε. Στὸ ἴδιον φύλλον ποῦ δημοσιεύει αὐτὸ τὸ ἔργο ἄρθρον, δημοσιεύει ἀπὸ τὸ «Νουμά» τὸ «Σουλτανοπούλου» τοῦ Βλαχγιάννη, δίχως νὰ λέει ποῖαν οἶναι καὶ ἀπὸ ποῦ τὸ παίρνει; Τίτια ἄποκα νὰ μὴν τὸ ξανακάνει.

— Περαιτέρω χρυσόδευον ἀλλή ἡ σειρά τῆς «Πανθόρου», τῆς φιλολογικῆς «Ἐστίας» καὶ τοῦ «Περαιτέρω». Ὅποιος θέλει μπορεῖ νὰ ζητήσῃ πληροφορίες ἀπὸ τὸ γραφεῖο μας.

— Στὸ φύλλον τῆς ἀλλῆς Κυριακῆς θὰ δημοσιεύουμε κριτικὴν τοῦ Πέτρου Βασιλικῶ γιὰ τὸ καινούριον βιβλίον τοῦ κ. Βλαστοῦ «Στὸν ἥλιον τῆς σκυιάς».

— Ἐχει πεῖ τόσα καὶ τόσα ἴσχυε τώρα ὁ κ. Παπαμῆς κατὰ μέσας στὴ Βουλὴ. Τὰ κατὰφερε ὅμως, ὅστερ' ἀπὸ χρόνια καὶ χρόνια ποῦ ἀνεμορραγεύει, νὰ πεῖ καὶ μιὰ γνωστικὴ κουβέντα, μικροῦσιση, τοσηθὰ, τὴν περαιομένη Τρίτῃ στὴ Βουλὴ:

— Ὁ θὰ εἴθῃ ἡμέρα (φώναξε μὲ ἱερὴ ἀγανάκτηση) ὅτε καὶ ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ θὰ ἐκλέγῃ διὰ τὰ διδακτικὰ βιβλία κριτὲς μαλλιαρούς.

— Ὅ,τι προφῆτεψε ὁ «βαθύφωνος καὶ σώφρων βουλευτὸς» θὰ γίνῃ γλήγωρα κ' ἔτσι ὁ κ. Παπαμῆς. δὲ θὰ μείνῃ «μετὰ Χριστὸν προφῆτης».

— Καὶ μιὰ χρυσὴ κουβέντα τοῦ κ. Παναγιωτοπούλου ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ συνεδρίαση:

— Ὁ κ. Παπαμῆς ἀκούει: εἶναι βιβλίου ἀκόλουθος

— Ἐννοια σου! Δὲν ἔχω φόβο.

— Τί λόγος, καλέ!

Ὁ Θόδωρος κίνησε σιγὰ σιγὰ γιὰ τὸν Κάβο, θωρώντας τὸ βαπόρι ποῦχε καλπάζει. Πίσω στὴν πρύμνῃ του, τὴν ἀφροσπεφαναμένη, νόμιζε πὸς ἔβλεπ' ἀκόμα, πάνω στὸ κάστρο, κατὶ ἄσπρο, σὰ μαντύλι, νὰ κουνιέται, στεγνὸ σημάδι χαιρετισμοῦ Γοργό, σὺν πουλὶ θαλασσινῶ, πετοῦσε τὸ βαπόρι στὸ πέλαο. Σὺν ἔφτας' ὁ Θόδωρος στὸν Κάβο, κείνον ζύγωνε στὰ Φανάρια τοῦ Καναλιῶ κ' ἔκοβε τὸ δρόμον του, περιμένοντας νὰ περάσῃ ἕνα καΐκι. Στὸ μικρὸ καφενεδάκι ψυχὴ δὲν εἶτανε. Μπῆκε μέσα, κοίταξε τριγύρω στὶς κάμαρες, στὸ φούρνον, στὶς ἐλιές, κανεὶς δὲ φαίνεταν· οἱ κάμαρες ποῦχε ἡ Σεβαστὴ μὲ τὰ παιδιὰ της, ἀδιανές, σκονισμένες, μὲ πότες καὶ παραθύρια ὀρθάνοιχτα, μισοσκότεινες στὸ βασίλειον, τοῦ φανήκανε σὺν ἀνοιχτὰ μνημόρια! Στενοχωρήθηκε καὶ κατέθηκε κάτου στὸ γιανλὸ, στὴν ἀγαπημένην της τὴν πεζούλα «Ἐκασσε καὶ συλλογισμένος κ' ἰθὺρει τὸ βαπόρι ποῦμπανει στὸ Κανάλι. Ἐξέφου ἀγροίκησε κατὶ σὺν ἀναρλητό, σὺν κάποιος νάκλαιγε πίσω του, παραμιλώντας σιγανὰ στὸν πόνο του. Στράφηκε κ' εἶδε τὴν Μοριὴν ζαρωμένην πὰ στὸ σκῆον, νὰ κρατᾷ στὰ χέρια τὸ κεφάλι της, σὰ νὰ φοβότανε μὴν τῆς φύγῃ! Κλονίζανε στεναγμοὶ τὰ παρθενικά της στήθια καὶ καυτὰ περίσσια δάκρυα κατρακυλοῦσανε στὸ χλωμὸ της πρὸσωπον, τὸ δολωμένο, π' ἀγνάντεθε, θαρρεῖς, τὸ Χάρο της. Ὅλα κλαῖγαν πάνου της.

τὸν ἰδὼν ἐκείνον οἱ ἄλλοι νομίζαν ὅτι θύμωσεν ἄγροφυλάκας τὸν ἐθνικὸν ἀνταρτικὸν ἀνταρτικὸν καὶ οἱ ἄλλοι ἐπείστανε μαλακὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Βλαστοῦ καὶ τὸν ἑθνικὸν Ἰμνόν.

Καὶ παρακάτω:

— Ἐάν ἔπαυσε ἄλλος πῆγμα ἐξίσταται, ὅστις εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ὁ δὲ ἡ δημοτικὴ.

— Τὰ ἴδια κομμάτια καὶ αἰεὶ τὸς χρόνια.

— Γιουμάτο ζωὴ καὶ ὁμοῦ τὸ «Μέλλον», ποῦ τὴν περαιομένη Κεσιακὴ βάρκα καὶ τὸ δεύτερον φύλλον του. Αἱ «ἀρχαὶ καὶ τὸ πρόγραμμα» τοῦ, ὁ ἰσχυρὸς τῆς ἀνταρτικῆς καὶ ἡ εἰσαγωγή της τὸ «Κεσιακὸν» τοῦ Κάρλ Μάρξ, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα ἄρθρα τοῦ ποῦ δαίχσανε φύλλον προοδευτικὸν πρὸς ἔργον. καὶ ρίξει ἄλλοις φῶς στὸν κόσμον τῶν ἰδίων. Γιὰ τοῦτο, πᾶναι πάνου ἀπὸ φύλλον του, ἔχει τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ: Ἡ δυνάμει ἐλευθερώσει ὑμᾶς καὶ φαίνεται πὸς αὐτὰ τὰ λόγια ἔδωκε τῶν τῶν μισογὰ γιὰ στολίδι. Τὰ συγγραμμά της στὸν κ. Κόκκινον, τὸ δυνάμει του.

ΧΟΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ὑπερ Σαυρόν. Ἀθήνας τὴ συνεδρίαση τοῦ 1908 κ' ἐκδοστικῶν. — Ἐργάται στὸ Βόλο. Προχθὲς λάβρας τὴ συνεδρίαση τοῦ κ. Ἀντρέας καὶ τοῦ τῆς στέλνουμε, κ. κ. Ροσὶ στὸ Χαρτοῦ καὶ Νικολὶ στὸ Κῆρον. Σὲ στέλνουμε προχθὲς τὸ βιβλίον τοῦ κ. Βλαστοῦ.

Ἡ ΚΟΙΝὴ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ

Ἀγαπητὴ Νουμά,

Μὲ τρεκὴ μου χαρὰ ἔλαθ'— πιστεύω κ' ὅλοι οἱ δικοὶ μας— τὴν ἰδούσῃ τοῦ νέου Βολιώτικου σχολείου.

Μὰ στὸ τελευταῖον φύλλον σου, διαβάζοντας τὸ γράμμα τῆς Ἡγερίας, εἶδ' πὺς ἀκόλουθες γραμμές: «Καὶ οἱ Ρωμαιοποῖτες στὸ «Σινολὶν» τῆς ἐγγονοῦσας μου» νάκουτε τοὺς δειμονίζουσας νὰ τοὺς μιλᾶνε γιὰ Σολωμὸ καὶ γιὰ Ὑψόδη καὶ τὸν τοὺς διαβάζουν τὸ Γινάτε καὶ τὸ Σαξήρο... κατὰ Δὲ θῆτανε ταχάτες καλύτερα, ἂν ἐγώος ἴτσι: σ. πᾶν τοὺς μιλᾶνε γιὰ τὸν Ὀμηρον καὶ τὸ Σοφοκλῆ, γιὰ τὸ Σολωμὸ καὶ τὸν Ὑψόδη, γιὰ τὸ Γινάτε καὶ τὸ Σαξήρο...; Γιατὶ μοῦ φαίνεται πὸς δὲν πρέπει νὰ παραδίδουμε στὴν παιδείαν μας τὸν ἀρχαῖον κόσμον, ἐμεῖς οἱ νεοέλληνες, οἱ δημοτικιστὲς. Ἀς πάρουμε παράδειγμα τοὺς Ἑβραῖους.

Ἄλλο τώρα τὸ ζήτημα, ἂν τὸ σημερινὸν σχολεῖο, ἀποκλειστικὸ, μωρὸ καὶ ἀεροκρινανιστὸ, μᾶς βυθίζει στὴν κἀλικη ἀρχαιομανίαν καὶ μᾶς νοθεύει τὴ ζωὴν Φταίει ὁ τρόπος, τὸ σύστημα.

Ἀς ἀγκαλιώσουμε τὴν Ρωμαιοσύνην, ὡς δυναμώσουμε τὸ νοῦν μας μὲ τοὺς ξένους, ὅμως ὡς μὴ ξεχνᾶμε μῆτε τὴν σοφίαν, μῆτε τὴν ὁμορφίαν τῶν παλίων

Παντοτινὰ δικός σου
ΛΕ ΠΑ

Μόνον τὰ χτένιστα, τὰ μπερδεμένα μαλλιά της ποῦ δῶθε κατῆ σὰ μεθυμένα πέφτανε, ἀρχίσαν παιχιδία μ' ἕνα σιγανὸ ἄγροακι...

— Ἐδῶ εἶσαι, καπηλιὴν Μαριώ, καὶ δὲ σὲ εἶδα; Γιατὶ κλαῖς, παιδί μου; τί ἐπαθες; τί γυνῆκαν οἱ δικοὶ σου;

— Παράτα με στὸ χάλι μου, κύρ Θόδωρε! Εἶμαι δυστυχισμένο κορίτσι...

Σηκώθηκε μὲ κόπο, σὰ γριά, κοίταξε μιὰ κατὰ τὸ Κανάλι κ' ἔφυγε γιὰ τὸ σπίτι της, χωρὶς νὰ τοῦ πῇ ἄλλο λόγο. Κεῖνη τὴν ὥρα τὸ βαπόρι περνοῦσε τὸ Κανάλι κ' οἱ ἄκρες μοιχὰ τῶν κατάρτιῶ φινόντανε· σὲ λίγο χαθήκανε κι αὐτὲς καὶ μόνον καπνὸς ἀπόμεινε γιὰ στερνὸ τοῦ Γιάννη σημάδι!

Πέρα, στὴ ράχη τοῦ βουνοῦ, βασιλεύει ὁ ἥλιος. Μισέδοντας σὲ τόπους μακρινούς, στὰ πέρατα τοῦ Κόσμου, ζύγωσε μὲ πόθο στὴ γῆς, νὰ τὴ γλυκοφιλήσῃ. Μὲ τὸ φιλὶ τῆς σκόρπισε στὰ τρυφερά της στήθια ρόδα καὶ τριαντάφυλλα καὶ γιούλια καὶ τρεφύλλια. Χρυσόγλαυς δούρανος καὶ ντροπαλὸς ἐπλύνει χρυσὸ σεντόνι πάνω τους, π' ὁλοῦθε γύρω ἀστράφτει! Ὁ ἥλιος πίσω ἀπ' τὸ βουνὸ βασιλεῖ καὶ παῖ, μὰ ἡ δόλια γῆς, ποῦ τὸ φιλὶ ποτὶ δὲ λησμοναί, ἐρμη σὲ λίγο δέρνεται καὶ στοῦ καημοῦ τῆ λαύρα πετάει τὰ στολίδια της καὶ ντύνεται στὰ μαῦρα...

ΤΕΛΟΣ